ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា
ជាតិ សាសនា ព្រះមហាក្សត្រ

រដ្ឋបាលជលផល
ក្រុមការងារច្បាប់នៃរដ្ឋបាលជលផល

ឯកសារបណ្តុះបណ្តាល

ច្បាប់ ស្តីពី ជលផល

រៀបរៀងដោយៈ

ឯកឧត្តម ណៅ ធួក "ប្រធានរដ្ឋបាលជលផល"
លោក លី វុទ្ធី "ប្រធានការិយាល័យអភិវឌ្ឍន៍សហគមន៍"
លោក សំ សត្យា "មន្ត្រីការិយាល័យវិវាទ"

ខែ តុលា ឆ្នាំ ២០០៦

រក្សាសិទ្ធិគ្រប់យ៉ាង

មាតិកា

ឈ្មោះ ទំព័រ

សេចក្តីផ្តើម:.. ១

ជំពូក ១: អំពីរដ្ឋបាលជលផល និងការគ្រប់គ្រងជលផល... ២

១. រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលជលផល... ២

២. ការគ្រប់គ្រងដោយគោលនយោបាយវិស័យជលផលជាតិ.. ២

៣.តំបន់គ្រប់គ្រងជលផល... ៣

៤. អំពីដែននេសាទ និងការគ្រប់គ្រងដែននេសាទ.. ៣

៤.១ និយមន័យដែលនេសាទ.. ៣

ក. ដែននេសាទទឹកសាប.. ៤

ខ. ដែននេសាទសមុទ្រ.. ៤

៤.២. ការគ្រប់គ្រងអាជីវកម្ម... ៥

ក. ឧបករណ៍នេសាទ... ៥

ខ. ការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទ.. ៥

៤.៣. ការគ្រប់គ្រងនាទីព្រៃលិចទឹក និងព្រៃកោងកាង.. ៧

ជំពូក ២: សហគមន៍នេសាទ.. ៨

១. និយមន័យ:... ៨

២. វិធាននៃការបង្កើត និងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ.. ៨

២.១ លក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើតសហគមន៍នេសាទ... ៨

ក. អំពីលក្ខន្តិកៈ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង.. ៨

ខ. កិច្ចព្រមព្រៀង និងផែនទីសហគមន៍នេសាទ.. ៩

គ. អំពីផែនការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ.. ១០

២.២. លក្ខខណ្ឌសុំចូលជាសមាជិក សិទ្ធិ និងតួនាទីភារកិច្ចរបស់សមាជិកសហគមន៍នេសាទ.................១១

ក.លក្ខខណ្ឌសុំចូលជាសមាជិកសហគមន៍នេសាទ.. ១១

ខ. សិទ្ធិ និងតួនាទីភារកិច្ចរបស់សមាជិកសហគមន៍នេសាទ.. ១១

គ. សិទ្ធ និងតួនាទីភារកិច្ចរបស់សហគមន៍នេសាទ... ១២

គ.១. សិទ្ធិសហគមន៍នេសាទ.. ១២

គ.២. តួនាទី ភារកិច្ចរបស់សហគមន៍នេសាទ.. ១៣

ឃ.ការជ្រើសរើសប្រធាន និងគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ.. ១៣

ឃ.១. ការជ្រើសរើសគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ.. ១៤

ឃ.២. ការជ្រើសរើសប្រធានគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ.. ១៤

៣. ស្ថាប័នគ្រប់គ្រង និងប្រភពថវិការបស់សហគមន៍នេសាទ.. ១៤

៣.១. ស្ថាប័នគ្រប់គ្រង ១៤

ក. តួនាទី និងភារកិច្ចរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ................................ ១៤

ខ. តួនាទី និងភារកិច្ចរបស់រដ្ឋបាលជលផល.. ១៥

៣.២. ប្រភពថវិការបស់សហគមន៍នេសាទ... ១៥

ជំពូក ៣: ការគ្រប់គ្រងវារីវប្បកម្ម ការដឹកជញ្ជូន និងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មលើផលិតផលជលផល............ ១៧

១. ការគ្រប់គ្រងវារីវប្បកម្ម...១៧

ក. ការគ្រប់គ្រងវារីវប្បកម្មទឹកសាប.. ១៧

ខ. ការគ្រប់គ្រងវារីវប្បកម្មសមុទ្រ... ១៧

២. ការដឹកជញ្ជូន និងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មលើផលិតផលជលផល.. ១៨

៣. អំពីបរិស្ថាន ការនាំចូលវារីរុក្ខជាតិ វារីសត្វពីបរទេស និងការចេញលិខិតអនុញ្ញាត.................... ១៨

ជំពូក ៤: នីតិវិធីដោះស្រាយបទល្មើសជលផល..២០

១. ដំណោះស្រាយបទល្មើសជលផលដោយរដ្ឋបាលជលផល.. ២០

១.១. អំពីមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ជលផល.. ២១

១.២. ការចងក្រងសំណុំរឿងសម្រាប់ពិន័យអន្តរការណ៍... ២២

២. ដំណោះស្រាយបទល្មើសជលផលដោយតុលាការ... ២៣

ក. អំពីអយ្យការអមតុលាការ ខេត្ត/ក្រុង.. ២៤

ខ. អំពីចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬ សុភាចារបុរស ២៥

គ. អំពីចៅក្រមជំនុំជម្រះ... ២៦

៣.សមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធ និងការអនុវត្តសាលក្រម ឬ សាលដីកា.. ២៦

៣.១. សមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធ.. ២៦

៣.២. ការអនុវត្តសាលក្រម ឬ សាលដីកា... ២៧

សេចក្តីផ្តើម

ច្បាប់ស្តីពីជលផល គឺជាវិធានគតិយុត្តិមួយសម្រាប់គ្រប់គ្រង និងការពារនូវធនធានជលផលធម្មជាតិ ក៏ដូចធនធានកែច្នៃ ការដឹកជញ្ជូនជលផល ការទិញ-លក់ ការអភិរក្ស ការការពារ ការថែរក្សាព្រៃលិចទឹក...ព្រមទាំងអាជ្ញាធររដ្ឋបាលជលផល ដែលស្ថិតក្រោមចំណុះក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ សមត្ថកិច្ច*ទទួលបន្ទុក* ។

ច្បាប់ស្តីពីជលផលត្រូវបានព្រាង និងរៀបចំឡើងដំបូងដោយបណ្ឌិតច្បាប់នៃធនាគារពិភពលោក រួមជាមួយគណៈកម្មាការបច្ចេកទេសជលផលនៅ ឆ្នាំ១៩៩៩ ។ សេចក្តីព្រាងច្បាប់នេះ ត្រូវបានធ្វើការពិគ្រោះយោបល់ជាបន្តបន្ទាប់ និងច្រើនដង ដើម្បីធ្វើការកែលំអឱ្យបានសមស្របតាមការវិវឌ្ឍន៍របស់សង្គមកម្ពុជា ក៏ដូចជាឱ្យស្របតាមគោលការណ៍ច្បាប់ ប្រពៃណីទំនៀមទំលាប់ ជាពិសេសចំពោះអ្នកនេសាទ អ្នកចិញ្ចឹមត្រី ឬពាណិជ្ជករត្រី ។ល។ ជាមួយគ្នានេះដែរ សេចក្តីព្រាងច្បាប់ស្តីពីជលផលក៏ត្រូវបានការផ្តល់នូវអនុសាសន៍ល្អៗមួយចំនួនអំពីអាជ្ញាធរដែនដី ក្រសួងពាក់ព័ន្ធ សង្គមស៊ីវិល ក្រសួងយុត្តិធម៌ ក្រុមប្រឹក្សាអ្នកច្បាប់នៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី កិច្ចប្រជុំពេញអង្គនៃគណៈរដ្ឋមន្ត្រី ហើយនៅថ្ងៃទី ៣០ ខែ មិនា ឆ្នាំ ២០០៦ ត្រូវបានសភាពេញអង្គអនុម័ត។ បន្ទាប់មកទៀត នៅថ្ងៃទី ២១ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ២០០៦ ត្រូវបានព្រះមហាក្សត្រទ្រង់ឡាយព្រហស្តលេខាលើព្រះរាជក្រមលេខ នស/រកម/០៥០៦/០១១ ប្រកាសឱ្យប្រើប្រាស់ជាផ្លូវការ ។

ជំពូក ១

ទំពីរដ្ឋបាលជលផល និងការគ្រប់គ្រងជលផល

មុននឹងសិក្សាច្បាប់ស្តីពីជលផល យើងគប្បីស្វែងយល់ពាក្យ **រដ្ឋបាលជលផល** ជាមុនសិន។ រដ្ឋបាលជលផលផ្សំឡើងពីពាក្យ "*រដ្ឋបាល* និង *ជលផល*"។

រដ្ឋបាល = ការថែរក្សារដ្ឋ នគរ ឬ ប្រទេស

ជលផល = សំដៅប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីធម្មជាតិ ឬ សិប្បនិម្មិត ក្រោមទម្រង់ជាដីលិចទឹកដែលគ្របដណ្តប់ទៅដោយទឹកអចិន្ត្រៃយ៍ ឬ ជំនោរឡើង ឬ ទឹកជោរ នាច និងរុក្ខជាតិចម្រុះលិចទឹក ព្រមទាំងធនធានជីវសាស្ត្រដូចជា វារីសត្វ វារីរុក្ខជាតិដែលបង្កកំណើតនៅក្នុងទឹក ។ ចំពោះពាក្យរដ្ឋបាលខាងលើ ហាក់សំដៅតែទៅលើ រដ្ឋបាលសាធារណៈមួយប៉ុណ្ណោះ (កិច្ចការរដ្ឋ) ។ ប៉ុន្តែការអនុវត្តជាក់ស្តែង ក្នុងវិស័យឯកជនដូចជា: ក្រុមហ៊ុនសមាគម ឬ អង្គការមិនមែនរដ្ឋាភិបាលក៏មានរដ្ឋបាលរបស់គេដែរ ។

ដើម្បីឱ្យពាក្យរដ្ឋបាលមានន័យរួម និងជាពិសេសបានត្រឹមត្រូវតាមន័យនីតិរដ្ឋបាលនោះ ពាក្យរដ្ឋបាលមានន័យថា : "*សកម្មភាពគ្រប់គ្រង*"។

ដូច្នេះ "*រដ្ឋបាលជលផលមានន័យថា ជាសកម្មភាពគ្រប់គ្រងធនធានជលផល ក្នុងនោះ រួមមានធនធានជលផលធម្មជាតិ ធនធានជលផលសិប្បនិម្មិតទាំងទឹកសាប ទាំងសមុទ្រ រួមទាំងការដឹកជញ្ជូនជលផល និងការគ្រប់គ្រងដែននេសាទផងដែរ*" ។

១. រចនាសម្ព័ន្ធរដ្ឋបាលជលផល

រដ្ឋបាលជលផលមានរចនាសម្ព័ន្ធគ្រប់គ្រងចាត់តាំងមួយឯកភាពទូទាំងប្រទេសជាខ្សែរយៈបណ្តោយដែលបែងចែកជាថ្នាក់កណ្តាល អធិការដ្ឋាន ខណ្ឌ ផ្នែក និងសង្កាត់រដ្ឋបាលជលផល (មាត្រា ៦ ច្បាប់ស្តីពីជលផល ២០០៦) ។

រដ្ឋបាលជលផល គឺជាអាជ្ញាធររដ្ឋាភិបាលដែលចំណុះក្រោមក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ។

២. ការគ្រប់គ្រងដោយគោលនយោបាយវិស័យជលផលជាតិ

ដើម្បីគ្រប់គ្រងវិស័យជលផលប្រកបដោយនិរន្តរភាព ច្បាប់ស្តីពីជលផលតម្រូវឱ្យមានគោលនយោបាយវិស័យជលផលជាតិ មានគណៈកម្មាធិការគ្រប់គ្រងដែលដឹកនាំដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ព្រមទាំងមានសមាជិកមួយចំនួនមកពីក្រសួងពាក់ព័ន្ធ (មាត្រា ១៤ ច្បាប់ស្តីពីជលផល ២០០៦) ។

លើសពីនេះទៅទៀត រដ្ឋបាលជលផលត្រូវរៀបចំផែនការគ្រប់គ្រងវិស័យជលផលជាតិ ស្របតាមគោលនយោបាយវិស័យជលផលជាតិ ហើយផែនការនេះតម្រូវឱ្យមានការចូលរួមទូលំទូលាយពីគ្រប់អាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធ និងសហគមន៍មូលដ្ឋាន។ ផែនការ តម្រូវឱ្យធ្វើការពិនិត្យ និងសើរើរៀងរាល់ប្រាំឆ្នាំ (៥) ម្តងដើម្បីឆ្លុះបញ្ចាំងពីលក្ខខណ្ឌ និងកាលៈទេសៈផ្លាស់ប្តូរ។ គណៈកម្មាធិការជាតិរៀបចំគោលនយោបាយវិស័យជលផលជាតិ ត្រូវផ្តល់អនុសាសន៍ជូនរាជរដ្ឋាភិបាលលើផែនការគ្រប់គ្រងវិស័យជលផលជាតិដែលបានសើរើ (មាត្រា ១៥ ច្បាប់ស្តីពីជលផល ២០០៦) ។

រដ្ឋបាលជលផល ត្រូវទទួលបាននូវថវិកាអំពីចំណូលលើវិស័យជលផល ជាអទិភាពតាមនីតិវិធីហិរញ្ញវត្ថុ សម្រាប់បំរើឱ្យការងារកែទម្រង់វិស័យជលផលដូចជា ការស្រាវជ្រាវ ការអភិរក្ស និងការថែរក្សាធនធានជលផលប្រកបដោយនិរន្តរភាព។

ច្បាប់ស្តីពីជលផល បានបង្កើតឡើងនូវ *ទិវាមច្ឆជាតិ* ដោយតម្រូវឱ្យប្រារព្ធធ្វើនៅថ្ងៃទី ០១ ខែ កក្កដា ជារៀងរាល់ឆ្នាំ ក្រោមព្រះរាជអធិបតីភាពដ៏ខ្ពង់ខ្ពស់របស់ព្រះមហាក្សត្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ឬ ព្រះរាជតំណាង (មាត្រា ១៧ ច្បាប់ស្តីពី ជលផល ២០០៦) ។

៣. តំបន់គ្រប់គ្រងជលផល

តំបន់គ្រប់គ្រងជលផល គឺជាកន្លែងនេសាទគ្រប់ប្រភេទ កន្លែងអភិរក្សជលផល តំបន់ឆ្នេរសមុទ្រ តំបន់ផ្កាថ្ម ទំនាបលិចទឹកក្នុងរដូវទឹកជំនន់ឡើង នាទីព្រៃលិចទឹក ព្រៃកោងកាង ដូចមានចែងក្នុងមាត្រា ១០ និងមាត្រា ១១ នៃច្បាប់ស្តីពីជលផល ឆ្នាំ ២០០៦។

ការបង្កើត ការរំសាយ តំបន់គ្រប់គ្រងជលផល ត្រូវសម្រេចដោយរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ។ ការផ្តល់កម្មសិទ្ធិក្នុងតំបន់គ្រប់គ្រងជលផលអាចប្រព្រឹត្តទៅបាន លុះត្រាមានការសិក្សាវាយតម្លៃពីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទជាមុន ។ ចំណែកនីតិវិធីនៃការបង្កើត រំសាយតំបន់គ្រប់គ្រងជលផលត្រូវកំណត់ដោយអនុក្រឹត្យ ។

៤ .អំពីដែននេសាទ និងការគ្រប់គ្រងអាជីវកម្មនេសាទ

៤.១. និយមន័យដែននេសាទ:

ដែននេសាទជាទ្រព្យសម្បត្តិរបស់រដ្ឋ ។ ការប្រើប្រាស់ដែននេសាទក្រៅពីគោលបំណងវិស័យជលផល ត្រូវសម្រេចពីរាជរដ្ឋាភិបាលតាមសំណើរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ (មាត្រា ៩ ច្បាប់ស្តីពីជលផល ឆ្នាំ ២០០៦) ។ ដែននេសាទរួមមាន: ដែនដីលិចទឹកជាអចិន្ត្រៃយ៍ជាអាទិ៍: សមុទ្រ ទន្លេ ដៃទន្លេ បឹង ព្រែក ស្ទឹង អូរ អាងទឹក និងប្រឡាយ ឬដែនដីដែលទទួលរបបទឹកទន្លេមេគង្គជាអាទិ៍: ត្រពាំង រណ្តៅ វាលភក់ ល្បាប់ វាលទំនាបលិចទឹកក្នុងរដូវទឹកជំនន់ឡើង និងនាទីព្រៃលិចទឹក ព្រមទាំងដែនដីដែលទទួលរបបទឹកជោរ នាចនៃសមុទ្រជាអាទិ៍: នាទីព្រៃកោងកាង ដែលមានតួនាទីសំខាន់

បម្រើឱ្យការនេសាទគ្រប់ប្រភេទ និងការការពារប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីជលផល (មាត្រា ៩ ច្បាប់ស្តីពីជលផល ២០០៦) ។ ដែននេសាទរួមមាន *ដែននេសាទទឹកសាប* និង *ដែននេសាទសមុទ្រ* ។

ក. ដែននេសាទទឹកសាបៈ

ផ្អែកលើមាត្រាទី ១០ នៃច្បាប់ស្តីពីជលផលចែងថាៈ ដែននេសាទទឹកសាប គឺជាផ្ទៃទឹកដែលលាតសន្ធឹងចាប់ពីដែននេសាទសមុទ្ររហូតដល់ព្រំប្រទល់ដីគោកនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ដែននេសាទទឹកសាបរួមមានៈ

- ឡូត៍នេសាទទុកសម្រាប់សម្បទានដល់ការវិនិយោគ ឬ ជួលឱ្យធ្វើអាជីវកម្មនេសាទ
- កន្លែងអភិរក្សជលផលដែលជាជម្រករក្សាពូជវារីសត្វ និងវារីរុក្ខជាតិ
- នាទីព្រៃលិចទឹករួមមាន តំបន់ព្រៃលិចទឹកដែលជាជម្រកចាំបាច់របស់វារីសត្វ ក្នុងការស្វែងរកចំណី ឬ កន្លែងពងកូន និង*តំបន់លិចទឹកដែលត្រូវការពារ* ។

<u>កំណត់សម្គាល់:</u> តំបន់លិចទឹកដែលត្រូវការពាររួមមានៈ ដីលិចទឹកដែលស្ថិតនៅក្នុងនាទីឡូត៍នេសាទ នាទីព្រៃលិចទឹក និងព្រៃកោងកាង ដែលត្រូវការពារសម្រាប់ដាំ ឬ រក្សាទុកឱ្យដុះព្រៃឡើងវិញ ដើម្បីរក្សាលំនឹងប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ីជលផល (មាត្រា ២៧ ច្បាប់ស្តីពីជលផល ២០០៦) ។

- កន្លែងនេសាទគ្រួសារដែលរក្សាទុកសម្រាប់ប្រជាពលរដ្ឋធ្វើនេសាទជាប្រពៃណី ឬ សហគមន៍ធ្វើនេសាទ
- កន្លែងនេសាទបម្រុង ជាកន្លែងនេសាទទាំងឡាយដែលពុំបានធ្វើការចាត់ថ្នាក់
- កន្លែងនេសាទសម្រាប់អភិវឌ្ឍវារីវប្បកម្ម
- ទំនាបលិចទឹកក្នុងរដូវដំឡើង

ខ. ដែននេសាទសមុទ្រ

ផ្អែកលើមាត្រាទី ១១ នៃច្បាប់ស្តីពីជលផលចែងថាៈ ដែននេសាទសមុទ្រ គឺជាផ្ទៃទឹកសមុទ្រ ឬ ទឹកភ្លាវដែលលាត សន្ធឹងពីខ្សែបន្ទាត់ទឹកជោរខ្ពស់បំផុតនៃតំបន់ឆ្នេរ រហូតដល់ព្រំប្រទល់ខាងក្រៅនៃដែនសមុទ្រតំបន់សេដ្ឋកិច្ចផ្តាច់មុខរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

ដែននេសាទសមុទ្ររួមមានៈ

- កន្លែងនេសាទតាមឆ្នេរ ដែលលាតសន្ធឹងពីខ្សែបន្ទាត់ទឹកជោរខ្ពស់បំផុត រហូតដល់ខ្សែបន្ទាត់ដែលមានជម្រៅទឹកម្ភៃ (២០) ម៉ែត្រ ។
- កន្លែងនេសាទសមុទ្រខាងក្រៅ ដែលលាតសន្ធឹងពីខ្សែបន្ទាត់ដែលមានជម្រៅទឹកម្ភៃ (២០) ម៉ែត្ររហូតដល់ព្រំប្រទល់ខាងក្រៅនៃដែនសមុទ្រតំបន់សេដ្ឋកិច្ចផ្តាច់មុខរបស់ព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

- កន្លែងអភិរក្សជលផល តំបន់ឆ្នេរសមុទ្រ និងតំបន់ផ្កាថ្ម ដែលជាជម្រករក្សាពូជវារីសត្វ និងវារីរុក្ខជាតិ ។

- នាទីព្រៃកោងកាង រួមមានៈ ព្រៃកោងកាង និងព្រៃទាំងអស់ដែលជាជម្រកចាំបាច់របស់វារីសត្វក្នុងការស្វែងរកចំណី ឬ កន្លែងពងកូន និងតំបន់លិចទឹកដែលត្រូវការពារ ។

៤.២. ការគ្រប់គ្រងអាជីវកម្មនេសាទ

ការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទទឹកសាប និងការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទសមុទ្រត្រូវមានៈ លិខិតអនុញ្ញាតបង់ថ្លៃឈ្នួលនេសាទ និងត្រូវគោរពបទបញ្ញាផ្សេងទៀតរបស់រដ្ឋបាលជលផល ។

ការប្រគល់ឡូត៍នេសាទឱ្យធ្វើអាជីវកម្មនេសាទ អាចប្រព្រឹត្តទៅបានតាមការវិនិយោគ តាមការដេញថ្លៃជាសាធារណៈ ឬ ជួលតាមការព្រមព្រៀងក្នុងករណីឡូត៍នេសាទគ្មានអ្នកដេញថ្លៃ ។

៥. ឧបករណ៍នេសាទ

ការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទទឹកសាប និងការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទសមុទ្រ ត្រូវបានកំណត់តាមប្រភេទឧបករណ៍នេសាទគឺៈ

- ឧបករណ៍នេសាទគ្រួសារ (មាត្រា ៣១)

ឧបករណ៍នេសាទគ្រួសារ គឺជាឧបករណ៍នេសាទដែលប្រើប្រាស់សម្រាប់នេសាទជាលក្ខណៈគ្រួសារ ហើយត្រូវបានកំណត់ក្នុងប្រកាសរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងអាចប្រព្រឹត្តទៅបានគ្រប់ពេលវេលាក្នុងកន្លែងនេសាទគ្រួសារ ក្នុងឡូត៍ដែននេសាទទឹកសាបក្នុងរដូវបិទនេសាទ ឬ នៅក្នុងដែននេសាទសមុទ្រដោយប្រើឧបករណ៍នេសាទគ្រួសារ។

- ឧបករណ៍នេសាទសិប្បកម្ម (មាត្រា ៣១)

ឧបករណ៍នេសាទសិប្បកម្ម គឺជាឧបករណ៍នេសាទដែលប្រើប្រាស់សម្រាប់នេសាទជាលក្ខណៈសិប្បកម្ម និងមានលក្ខណៈទោល។ លក្ខណៈសម្គាល់របស់វា យោលទៅតាមទ្រង់ទ្រាយ ទំហំ ប្រភេទ និងចំនួននៃឧបករណ៍នោះ ហើយត្រូវបានកំណត់ក្នុងប្រកាសរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងអាចប្រព្រឹត្តទៅបានគ្រប់ពេលវេលានៅក្នុងកន្លែងនេសាទបម្រុងនៃដែននេសាទទឹកសាប ឬ ក្នុងដែននេសាទសមុទ្រដោយប្រើឧបករណ៍នេសាទសិប្បកម្ម ។

- ឧបករណ៍នេសាទឧស្សាហកម្ម (មាត្រា ៣១)

ឧបករណ៍នេសាទឧស្សាហកម្ម គឺជាឧបករណ៍នេសាទដែលប្រើប្រាស់សម្រាប់ការនេសាទជាលក្ខណៈឧស្សាហកម្ម ហើយឧបករណ៍នេះត្រូវបានកំណត់ក្នុងប្រកាសរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ និងអាចប្រព្រឹត្តទៅបានតែនៅក្នុងឡូត៍នេសាទនៃដែននេសាទទឹកសាប ឬ ក្នុងដែននេសាទសមុទ្រដោយប្រើឧបករណ៍នេសាទឧស្សាហកម្ម ។

៦. ការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទ

ការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទរួមមាន ការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទទឹកសាប និងការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទសមុទ្រ ។

- **ការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទទឹកសាប**

ការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទក្នុងឡូត៍នេសាទ អាចប្រព្រឹត្តទៅបាន លុះត្រាតែមានលិខិតអនុញ្ញាត សៀវភៅបន្ទុក និងក្នុងរដូវបើកនេសាទ ។

ចំពោះរដូវបិទនេសាទសម្រាប់ការនេសាទសិប្បកម្មត្រូវកំណត់ដូចខាងក្រោម:

☞ ចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែ មិថុនា ដល់ថ្ងៃទី ៣០ ខែ កញ្ញា ចំពោះដែននេសាទទឹកសាបដែលស្ថិតនៅខាងជើងខ្សែស្របទន្លេចតុមុខ ។

☞ ចាប់ពីថ្ងៃទី ០១ ខែ កក្កដា ដល់ថ្ងៃទី ៣១ ខែ តុលា ចំពោះដែននេសាទទឹកសាបដែលស្ថិតនៅខាងត្បូងខ្សែស្របទន្លេចតុមុខ ។

រដ្ឋបាលជលផល ជាអ្នកទទួលបន្ទុកស្រាវជ្រាវ និងតាមដានរដូវត្រីពងកូន រដូវនេសាទសម្រាប់តំបន់ ឬ ប្រភេទធនធានជលផលផ្សេងទៀត។ រដូវត្រីពងកូន រដូវនេសាទសម្រាប់តំបន់ ឬ ប្រភេទធនធានជលផលដទៃទៀត ត្រូវកំណត់ដោយប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ (មាត្រា ១៦ ច្បាប់ស្តីពីជលផល ២០០៦) ។

- **ការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទសមុទ្រ**

ការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទសមុទ្រគ្រប់ប្រភេទក្នុងដែននេសាទសមុទ្រ អាចប្រព្រឹត្តទៅបានលុះត្រាមានលិខិតអនុញ្ញាត និងលក្ខខណ្ឌផ្សេងៗមួយចំនួនទៀតដែលបានចែងក្នុងសៀវភៅបន្ទុក លើកលែងតែការធ្វើនេសាទជាលក្ខណៈគ្រួសារ (មាត្រា ៤៥) ។

អាជីវករនេសាទសមុទ្រត្រូវផ្ទេរផលនេសាទនៅកំពង់ផែនេសាទតាមការកំណត់របស់រដ្ឋបាលជលផល ។

នាវានេសាទបរទេសដែលមានលិខិតអនុញ្ញាតរួចហើយ តម្រូវឱ្យផ្តល់ព័ត៌មានមករដ្ឋបាលជលផលជាមុន មុននឹងចូលមកសំចតក្នុងដែននេសាទសមុទ្រនៃព្រះរាជាណាចក្រកម្ពុជា ។

រដ្ឋបាលជលផលមានសិទ្ធិផ្អាកសកម្មភាពបន្ទាន់ជាបណ្តោះអាសន្ន និងលើកសំណើពិនិត្យឡើងវិញ លើកិច្ចព្រមព្រៀងនេសាទ ដើម្បីដាក់ជូនរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ដោយផ្អែកលើការស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រជាក់លាក់ករណីរកឃើញថា ការនេសាទនោះបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ និងគំរាមកំហែងធ្ងន់ធ្ងរដល់ធនធានជលផល (មាត្រា ៤៨ ច្បាប់ដដែល)

ការហាមឃាត់:

⊙ ការធ្វើនេសាទដោយអូនអូសគូប្បផ្សំកំលាំងម៉ាស៊ីននៅក្នុងកន្លែងនេសាទតាមឆ្នេរ លើកលែងតែការនេសាទនោះធ្វើឡើងដើម្បីសិក្សាស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រតាមសំណើរបស់រដ្ឋបាលជលផល បន្ទាប់ពីបានការយល់ព្រមពីរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ (មាត្រា ៤៩ ច្បាប់ស្តីពីជលផល) ។

◉ ការរៀបចំទុកដាក់ឧបករណ៍នេសាទដែលមានលក្ខណៈត្រៀមធ្វើនេសាទ ចំពោះនាវានេសាទទាំងឡាយណាដែលគ្មានលិខិតអនុញ្ញាត ។

◉ នាវានេសាទដែលបំពាក់ឧបករណ៍នេសាទអួនអូស ឬ ឈ្នាងអូសត្រំក្រឡាហួលដែលអូស ឬ រុញដោយកំលាំងម៉ាស៊ីនហើយចូលឆ្លងកាត់កន្លែងនេសាទតាមឆ្នេរ (មាត្រា ៥០ ច្បាប់ស្តីពីជលផល) ។

◉ ការធ្វើនេសាទ ឬ ការធ្វើអាជីវកម្មផ្សេងៗដែលប៉ះពាល់ ឬ វិនាសដល់ការលូតលាស់ស្មៅសមុទ្រ ឬ ផ្កាថ្ម (មាត្រា ៥២ ច្បាប់ស្តីពីជលផល)

◉ ការប្រមូលផល ការទិញ ការលក់ ការដឹកជញ្ជូន និងការធ្វើសន្និធិផ្កាថ្ម ។

◉ ការចូលសំចត ឬ បោះយុថ្កាក្នុងតំបន់ផ្កាថ្ម ។

◉ ការបំផ្លាញស្មៅសមុទ្រ ឬ ផ្កាថ្មដោយសកម្មភាពផ្សេងទៀត (មាត្រា ៥២ ច្បាប់ស្តីពីជលផល) ។

៩.៣. ការគ្រប់គ្រងនាទីព្រៃលិចទឹក និងព្រៃកោងកាង

នាទីព្រៃលិចទឹក និងព្រៃកោងកាង គឺសំដៅផ្ទៃដីលិចទឹកដោយរបបទឹកទន្លេមេគង្គ ឬ ដីលិចទឹកដោយរបបទឹកជោរនាច នៃសមុទ្រដែលគ្របដណ្តប់ដោយព្រៃលិចទឹក និងព្រៃកោងកាង ព្រមទាំងតំបន់លិចទឹកដែលត្រូវការពារផងដែរ ។

ហាមឃាត់ ការបង្កភ្លើងឆេះព្រៃក្នុងនាទីព្រៃលិចទឹក និងព្រៃកោងកាង ។ ប៉ុន្តែលើកលែង ករណីរដ្ឋបាលជលផលប្រើប្រាស់ភ្លើងប្រយោជន៍វប្បកម្ម ឬ ធ្វើអនាម័យព្រៃ។ គណៈកម្មាធិការប្រយុទ្ធនឹងភ្លើងឆេះព្រៃលិចទឹក និងព្រៃកោងកាងត្រូវបានបង្កើតឡើងដោយប្រកាសរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ (មាត្រា ២៦ ច្បាប់ស្តីពីជលផល) ។

ជំពូក ២

សហគមន៍នេសាទ

១. និយមន័យ

សហគមន៍នេសាទ គឺជារូបវន្តបុគ្គលមួយក្រុម ឬ ជាក្រុមរូបវន្តបុគ្គលដែលរៀបចំឡើងដោយអ្នកមានសញ្ជាតិខ្មែរ ហើយដែលរស់នៅក្នុង ឬ ទីជិតខាងនៃដែននេសាទ ។ ក្នុងនោះ មានកន្លែងដែលរដ្ឋបានប្រគល់ឱ្យរួមមានៈ ដែននេសាទដែលបានលុបចេញ ឬ កាត់បន្ថយពីនាទីឡូត៍នេសាទ កន្លែងនេសាទបំរុង នាទីព្រៃលិចទឹក ព្រៃកោងកាង និងដែននេសាទសមុទ្រ ដោយរួមគ្នាបង្កើតឡើងដោយស្ម័គ្រចិត្តដើម្បី គិតគូរពីផលប្រយោជន៍រួម និងចូលរួមគ្រប់គ្រងប្រើប្រាស់ ការពារធនធានជលផលដោយផ្ទាល់ប្រកបដោយចីរភាព និង ដើម្បីកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ ក្រោមការជួយជ្រោមជ្រែងពីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ឬក្រុមប្រឹក្សាឃុំ/សង្កាត់ ។

២. វិធាននៃការការបង្កើត និងការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ

២.១. លក្ខខណ្ឌនៃការបង្កើតសហគមន៍នេសាទ

សហគមន៍នេសាទដើម្បីទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការ ឬ ជានីតិបុគ្គល ចាំបាច់ត្រូវតែចុះបញ្ជីនៅក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ។ ការចុះបញ្ជី តម្រូវឱ្យសហគមន៍នេសាទភ្ជាប់មកជាមួយនូវៈ លក្ខន្តិកៈ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង កិច្ចព្រមព្រៀងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ និងផែនការកន្លែងនេសាទសហគមន៍ ។

ក. អំពីលក្ខន្តិកៈ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង

តើអ្វីជាលក្ខន្តិកៈ ?

លក្ខន្តិកៈ គឺជាច្បាប់គ្រឹះ ឬ ច្បាប់ផ្ទៃក្នុងរបស់សហគមន៍នេសាទ ដែលត្រូវបានរៀបចំឡើង និងធ្វើការអនុម័តដោយមហាសន្និបាតសហគមន៍នេសាទ ។ ប៉ុន្តែ លក្ខន្តិកៈនេះមិនអាចចែងផ្ទុយច្បាប់រដ្ឋបានឡើយ ។

លក្ខន្តិកៈសហគមន៍នេសាទអាចធ្វើការកែសម្រួលបានគ្រប់ពេលវេលា ឱ្យតែផ្តល់ផលប្រយោជន៍ចំពោះសហគមន៍នេសាទ។ គ្រាន់តែការសម្រេចនោះធ្វើឡើងដោយមហាសន្និបាតសហគមន៍នេសាទ។ មាត្រា ៨ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍ នេសាទបានចែងអំពីចំណុចសំខាន់ៗ នៃលក្ខន្តិកៈសហគមន៍នេសាទត្រូវមានៈ

-នាមករណ៍

-ទីស្នាក់ការ និងអាសយដ្ឋាន

-កម្មវត្ថុ

-លក្ខខណ្ឌនៃការសុំចូលជាសមាជិក

-កាតព្វកិច្ច និងសិទ្ធិរបស់សមាជិក

-លក្ខណៈវិនិច្ឆ័យ លក្ខខណ្ឌនៃការលាឈប់ និងការបណ្តេញចេញសមាជិក

-របៀបរបបនៃការកាន់បញ្ជី និងឯកសារនានា

-សមាសភាពនៃគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ

-លក្ខខណ្ឌនៃការកោះប្រជុំមហាសន្និបាត និងគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ

-លក្ខខណ្ឌនៃការបែងចែកផលប្រយោជន៍កម្រៃពីការធ្វើសេដ្ឋកិច្ចសមូហភាព (បើសិនជាមាន)

-លក្ខខណ្ឌនៃការរំសាយសហគមន៍នេសាទ

-នីតិវិធីនៃការកែប្រែលក្ខន្តិកៈ និងបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង

តើបទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងជាអ្វី ?

បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង គឺជាច្បាប់ ឬ ជាវិធានដែលបំពេញបន្ថែមឱ្យលក្ខន្តិកៈនៃសហគមន៍នេសាទ ដែលវិធាននេះសម្រាប់គ្រប់គ្រងសកម្មភាពរបស់សហគមន៍នេសាទ និងជាវិធានសម្រាប់ដាក់ទណ្ឌកម្មទៅដល់អ្នកពាក់ព័ន្ធដែលបានធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ ឬ ធ្វើឱ្យខូចផលប្រយោជន៍សហគមន៍នេសាទ ជាពិសេសសមាជិកនៃសហគមន៍នេសាទ។ នីតិវិធីនៃការកែប្រែ ឬ វិសោធនកម្ម គឺដូចគ្នានឹងការកែប្រែ ឬ វិសោធនកម្មលក្ខន្តិកៈដែរ ។ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង ពុំអាចចែងផ្ទុយពីច្បាប់រដ្ឋបានទេ ។ *ឧទាហរណ៍*: ចែងទោសពន្ធនាគារជាដើម ។ល។ ព្រោះថា ទោសពន្ធនាគារជារឿងព្រហ្មទណ្ឌដែលជារឿងរួម ជាភារកិច្ចរបស់រដ្ឋ ឬ ជាការដាក់ទណ្ឌកម្មចំពោះអ្នកដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ផលប្រយោជន៍សាធារណៈ ។ ដូចនេះមានតែរដ្ឋទេ ទើបមានសិទ្ធិដាក់ទណ្ឌកម្មនេះដល់អ្នកពាក់ព័ន្ធទាំងនោះ ។

ខ. កិច្ចព្រមព្រៀង និងផែនទីសហគមន៍នេសាទ:

កិច្ចព្រមព្រៀងសហគមន៍នេសាទ គឺជាកិច្ចសន្យា ឬ ជាច្បាប់របស់ភាគីសហគមន៍នេសាទ ដែលបានចុះកិច្ចសន្យាជាមួយភាគីរដ្ឋ ដើម្បីទទួលយកដែននេសាទមកគ្រប់គ្រង ដោយធានានូវនិរន្តរភាពនៃធនធានជលផល សំដៅចូលរួមគ្រប់គ្រងធនធានធម្មជាតិដោយផ្ទាល់ និងកាត់បន្ថយភាពក្រីក្រ។ គណៈកម្មាការសហគមន៍នេសាទជាអ្នករៀបចំធ្វើសេចក្តីព្រាងកិច្ចព្រមព្រៀងសហគមន៍នេសាទ ហើយសេចក្តីព្រាងនេះ តម្រូវឱ្យប្រកាសបិទផ្សាយនៅកន្លែងសាធារណៈយ៉ាងតិច ៣០ ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីមានការឯកភាពគ្នារវាង គណៈកម្មាការសហគមន៍នេសាទរួច។ ការបិទផ្សាយធ្វើនៅ សាលាឃុំ/សង្កាត់ ឬ សាលាស្រុក/ខណ្ឌ ឬ សាលាខេត្ត/ក្រុង មុននឹងដាក់ជូនប្រធានរដ្ឋបាលជលផលថ្នាក់កណ្តាលពិនិត្យ ។ ផ្អែកតាមមាត្រា ៦១ នៃច្បាប់ស្តីពីជលផល

ឆ្នាំ ២០០៦ ចែងថា: នាយខណ្ឌរដ្ឋបាលជលផលជាអ្នកសម្រេចចុះ ឬ លុបកិច្ចព្រមព្រៀងសហគមន៍នេសាទ។ កិច្ចព្រមព្រៀងមានសុពលភាពមិនលើស ៣ ឆ្នាំឡើយ។ ប៉ុន្តែកិច្ចព្រមព្រៀងនេះអាចពន្យាពេលបាន ដោយសហគមន៍នេសាទត្រូវជូនដំណឹងមករដ្ឋបាលជលផលថ្នាក់កណ្តាល ៦ ខែ មុនផុតកំណត់នៃកិច្ចព្រមព្រៀង។ ចំណែករដ្ឋបាលជលផលក៏ត្រូវផ្តល់ដំណឹងទៅសហគមន៍នេសាទដែរក្នុងរយៈពេល ៣០ ថ្ងៃ បន្ទាប់ពីទទួលពាក្យសុំពន្យាពេលនេះ បើមិនដូច្នោះទេ ច្បាប់សន្មត់ថា កិច្ចព្រមព្រៀងនឹងបន្តដោយស្វ័យប្រវត្តិ។ ប៉ុន្តែ កិច្ចព្រមព្រៀងសហគមន៍នេសាទ ក៏អាចបញ្ឈប់មុនការកំណត់បានដែរ ក្នុងករណី:

១.ឯកភាពគ្នារវាងភាគីទាំងអស់ជាលាយលក្ខណ៍អក្សរ

២.ការព្រមព្រៀងគ្នា ក្នុងគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ និងមានការឯកភាព ២/៣ ពីសមាជិកសហគមន៍នេសាទ

៣.ការមិនអនុវត្ត ឬ អនុវត្តរំលោភធ្ងន់ធ្ងរលើលក្ខខណ្ឌកិច្ចព្រមព្រៀងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ និងបទប្បញ្ញត្តិនានាដែលធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ធ្ងន់ធ្ងរដល់ចីរភាពនៃធនធានជលផល ។

៤.ការយល់ឃើញរបស់រដ្ឋាភិបាលនូវគោលបំណងផ្សេងណាមួយទៀតដែលផ្តល់ផលប្រយោជន៍សាធារណៈ និងសង្គមច្រើនជាង (មាត្រា ២៧ អនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ និងមាត្រា ៦១ ច្បាប់ស្តីពីជលផលឆ្នាំ ២០០៦) ។

កំណត់សម្គាល់:

-ចំពោះការរំសាយកិច្ចព្រមព្រៀងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ដោយរដ្ឋាភិបាលគ្មានមូលហេតុច្បាស់លាស់ សហគមន៍នេសាទមានសិទ្ធិប្តឹងទៅអាជ្ញាធរមានសមត្ថកិច្ចតាមឋានានុក្រម ឬ ស្ថាប័នតុលាការអំពីការរំសាយ ឬ លុបកិច្ចព្រមព្រៀងកន្លែងនេសាទសហគមន៍នេះ ។

-ចំពោះការរំសាយកិច្ចព្រមព្រៀងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ដោយរដ្ឋាភិបាល ឬ ដោយសហគមន៍នេសាទខ្លួនឯង ដែននេសាទត្រូវក្លាយមកជាទ្រព្យសម្បត្តិរដ្ឋវិញដោយស្វ័យប្រវត្តិ ។ ឯទ្រព្យសម្បត្តិផ្សេងទៀត ត្រូវសងបំណុលជាអាទិភាព និងទ្រព្យសម្បត្តិដែលនៅសល់ត្រូវសម្រេចដោយមហាសន្និបាតសហគមន៍នេសាទ ។

ចំពោះផែនទី គណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទជាអ្នករៀបចំព្រាង ដោយមានការជួយជ្រោមជ្រែងពីរដ្ឋបាលជលផលមានសមត្ថកិច្ច ។ ផែនទីត្រូវមានមាត្រដ្ឋាន ១/៥០.០០០ ដោយបញ្ជាក់ពីតំបន់ស្នើសុំ និងនិយាមការច្បាស់លាស់

ឥ. អំពីផែនការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ

ផែនការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ត្រូវធ្វើបន្ទាប់ពីមានកិច្ចព្រមព្រៀងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ ។ ផែនការនេះ ក៏ត្រូវបានការជួយជ្រោមជ្រែង និងជួយរៀបចំពីសំណាក់រដ្ឋបាលជលផលផងដែរ។ ផែនការនេះ ចាំបាច់ត្រូវតែមានការយល់ព្រមអំពីប្រធានរដ្ឋបាលជលផលថ្នាក់កណ្តាល (មាត្រា ៦២ ច្បាប់ស្តីពីជលផលឆ្នាំ ២០០៦) ។

ផែនការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទមានរយៈពេល ៣ ឆ្នាំ ។ ខណ្ឌរដ្ឋបាលជលផលជាអ្នកត្រួតពិនិត្យឡើងវិញជារៀង

រាល់ឆ្នាំ ឬមុនពេលកំណត់។ ករណីចាំបាច់ ត្រូវរាយការណ៍ជូនប្រធានរដ្ឋបាលជលផលថ្នាក់កណ្តាល។ ចំពោះ ការវាយតម្លៃការត្រួតពិនិត្យផែនការ ត្រូវមានការចូលរួមពីគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ។ ការកែតម្រូវផែនការអាចធ្វើឡើងបានករណីមិនស្របតាមបទដ្ឋានគតិយុត្តនានាពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យជលផល។ តាមមាត្រា ៦២ នៃច្បាប់ស្តីពីជលផល ឆ្នាំ ២០០៦ ចែងថា: *ផែនការគ្រប់គ្រងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ ត្រូវរៀបចំដោយសហគមន៍មូលដ្ឋាន និងមានការយល់ព្រមពីប្រធានរដ្ឋបាលជលផលថ្នាក់កណ្តាល ហើយនិងត្រូវពិនិត្យឡើងវិញជារៀងរាល់ បី (៣)ឆ្នាំ ម្តង ឬ មុនពេលកំណត់ក្នុងករណីចាំបាច់។*

២.២. លក្ខខណ្ឌសុំចូលជាសមាជិក សិទ្ធិ និងតួនាទីភារកិច្ចរបស់សមាជិកសហគមន៍នេសាទ

ក. លក្ខខណ្ឌសុំចូលជាសមាជិកសហគមន៍នេសាទ

ប្រជាពលរដ្ឋខ្មែរទាំងពីរភេទដែលមានបំណងសុំចូលជាសមាជិកសហគមន៍នេសាទត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម:

- មានទីលំនៅក្នុងបណ្តុំភូមិនៃសហគមន៍នេសាទ
- មានសញ្ជាតិខ្មែរ
- មានអាយុចាប់ពី ១៨ ឆ្នាំឡើង។

ប៉ុន្តែបុគ្គលម្នាក់អាចចូលជាសមាជិកសហគមន៍នេសាទបានតែមួយគត់នៃសហគមន៍នេសាទដែលខ្លួនរស់នៅ (មាត្រា៩ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ)។

ខ. សិទ្ធិ និងតួនាទីភារកិច្ចសមាជិកសហគមន៍នេសាទ:

សមាជិកសហគមន៍នេសាទ បន្ទាប់ពីបានចូលជាសមាជិកពេញសិទ្ធិតាមលក្ខខណ្ឌនៃលក្ខន្តិកៈរួចសមាជិករូបនោះ នឹងទទួលបានសិទ្ធិដូចតទៅ:

- ចូលរួមប្រជុំ និងបោះឆ្នោតស្មើភាពគ្នា ។ ប៉ុន្តែករណីមានសមាជិកសហគមន៍នេសាទណាម្នាក់បានរារាំងឬធ្វើឱ្យប៉ះពាល់ខ្លាំងដល់ផលប្រយោជន៍សហគមន៍ ឬ សមាជិកសហគមន៍នេសាទដទៃទៀតសមាជិករូបនោះអាចត្រូវព្យួរ ឬ បណ្តេញចេញពីសហគមន៍ ក្រោយពីបានការពារខ្លួនចំពោះមុខគណៈកម្មាការសហគមន៍នេសាទ ។
- បោះឆ្នោត និងឈរឈ្មោះបោះឆ្នោតក្នុងរចនាសម្ព័ន្ធគណៈកម្មាការសហគមន៍នេសាទ
- ទទួលព័ត៌មានអំពីស្ថានភាពសេដ្ឋកិច្ចរបស់សហគមន៍នេសាទពីគណៈកម្មាការសហគមន៍នេសាទ
- ស្នើឱ្យមានការកោះប្រជុំមហាសន្និបាតវិសមញ្ញដើម្បីធ្វើការពិភាក្សា និងសម្រេចលើបញ្ហាណាមួយ។ ប៉ុន្តែ ការស្នើសុំនេះ តម្រូវឱ្យមានសមាជិកយ៉ាងតិច១/៣នៃសមាជិកទាំងអស់របស់សហគមន៍នេសាទជាអ្នកស្នើទើបចាត់ទុកបានការ
- ធ្វើសំណូមពរឱ្យដាក់ចូលរបៀបវារៈនៃមហាសន្និបាតនូវបញ្ហាទាំងឡាយណាដែលមានប្រយោជន៍សម្រាប់សហគមន៍នេសាទ

- ធ្វើនេសាទជាលក្ខណៈគ្រួសារ តាមច្បាប់ និងបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យជលផល និងលក្ខន្តិកៈសហគមន៍នេសាទ

- ចូលរួមក្នុងសកម្មភាពទាំងអស់របស់សហគមន៍នេសាទ

- ប្តឹងតវ៉ា ឬ ផ្តល់ព័ត៌មានអំពីបាតុភាពទាំងឡាយដែលប៉ះពាល់ដល់ផលប្រយោជន៍របស់សហគមន៍ទៅសមត្ថកិច្ចជលផល ឬក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ ឬ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន និងសមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធ ។ ដោយឡែក ចំពោះសមាជិកថ្មីដែលទើបសុំចូលជាសមាជិកសហគមន៍ ត្រូវបញ្ជាក់អំពីការសុខចិត្តគោរពច្បាប់ លក្ខន្តិកៈ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង ព្រមទាំងសេចក្តីសម្រេចនានារបស់មហាសន្និបាតសហគមន៍នេសាទ ។ សមាជិកសហគមន៍នេសាទត្រូវទទួលខុសត្រូវរៀងៗខ្លួន និងរួមគ្នាដែរ ចំពោះកំហុសដែលខ្លួនបានប្រព្រឹត្តក្នុងពេលបំពេញភារកិច្ច ដោយមិនទាន់គិតដល់ការទទួលខុសត្រូវផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌ ។ ដោយឡែកអ្នកប្រើប្រាស់ធនធានជលផលដែលមិនមែនជាសមាជិកសហគមន៍នេសាទ គឺមានសិទ្ធិចេញចូល និងប្រើប្រាស់ធនធានជលផលក្នុងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ ។ ប៉ុន្តែ ត្រូវតែគោរពតាមច្បាប់ លក្ខន្តិកៈ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុង ផែនការគ្រប់គ្រងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ (មាត្រា ១៤ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ) ។

គ. សិទ្ធិ និងតួនាទីភារកិច្ចរបស់សហគមន៍នេសាទ

គ.១ សិទ្ធិសហគមន៍នេសាទរួមមានៈ

- ចាត់ចែងការធ្វើនេសាទរបស់សមាជិកទាំងអស់ឱ្យបានសមស្របទៅតាមច្បាប់ និងបទប្បញ្ញត្តិផ្សេងៗ ។

- សហការជាមួយសមត្ថកិច្ចជលផលដើម្បីបង្ក្រាបរាល់បទល្មើសជលផលនៅក្នុងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ ។ ក្នុងករណីបន្ទាន់ និងចាំបាច់សហគមន៍នេសាទ អាចស្នើសុំអន្តរាគមន៍ពីសមត្ថកិច្ចនៅជិតខាង ដើម្បីឃាត់ទុកវត្ថុតាងនៃបទល្មើស និងឃាត់ខ្លួនជនប្រព្រឹត្តបទល្មើស រួចបញ្ជូនជាបន្ទាន់ទៅសមត្ថកិច្ចជលផលដើម្បីដោះស្រាយតាមផ្លូវច្បាប់ ។

- ធ្វើទំនាក់ទំនងជាមួយសហគមន៍នេសាទនានា ឬ រូបវន្តបុគ្គល ឬ នីតិបុគ្គលដើម្បីផលប្រយោជន៍សហគមន៍ ។

- ធ្វើនេសាទ ធ្វើវារីវប្បកម្ម ប្រមូលផល លក់ ប្រើប្រាស់ និងគ្រប់គ្រងរាល់ធនធានជលផលស្របតាមកិច្ចព្រមព្រៀង និងផែនការសហគមន៍នេសាទ ។

<u>លក្ខខណ្ឌហាមឃាត់ៈ</u>

មាត្រា ១២ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ក៏បានហាមឃាត់នូវសិទ្ធិមួយចំនួនរបស់សហគមន៍នេសាទផងដែរ ។ ការហាមឃាត់នោះរួមមានៈ

◉ ការលក់ ដោះដូរ ជួល ធ្វើអំណោយ ប្រវាស់ បែងចែក ខ្ចី បញ្ចាំ ឬ ផ្ទេរកន្លែងនេសាទសហគមន៍ ទោះបីតាមរូបភាពណាក៏ដោយ ។ ចំណុចនេះ មាត្រា ៦២ នៃច្បាប់ស្តីពីជលផល ឆ្នាំ ២០០៦ ក៏បានចែងការហាមឃាត់ផងដែរ ។

◉ ធ្វើទំនប់ ឬ ធ្វើនេសាទដែលបណ្តាលឱ្យរាំងស្ទះមុខព្រែក អូរ ប្រឡាយ ឬ ចរាចរត្រី ។ ប៉ុន្តែអាចលើកលែងករណី

មានការអនុញ្ញាតពីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ បន្ទាប់ពីបានធ្វើការពិគ្រោះយោបល់ជាមួយស្ថាប័នពាក់ព័ន្ធ និងតាមសំណើរបស់ប្រធានរដ្ឋបាលជលផលថ្នាក់កណ្ដាលរួច ។

⊙ បែងចែកធ្វើជាកម្មសិទ្ធិឯកជននូវដីព្រៃលិចទឹក និងព្រៃកោងកាង ដីលិចទឹក ព្រមទាំងកន្លែងនេសាទនៅក្នុងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ដែលក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទផ្ដល់ឱ្យ ។

⊙ ចុះកិច្ចព្រមព្រៀងផ្សេងៗដែលពាក់ព័ន្ធក្នុងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ជាមួយរូបវន្តបុគ្គល ឬ នីតិបុគ្គលនានាទោះបីស្រាវជ្រាវវិទ្យាសាស្ត្រក៏ដោយ ។

គ.២. តួនាទី ភារកិច្ចរបស់សហគមន៍នេសាទ

តួនាទី ភារកិច្ចសហគមន៍នេសាទរួមមាន:

- ចូលរួមគ្រប់គ្រង អភិរក្សធនធានជលផលស្របតាមលក្ខន្តិកៈ ផែនការគ្រប់គ្រងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ ស្របច្បាប់ និងលិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តិនានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យជលផល ។
- គោរពតាមការណែនាំរបស់រដ្ឋបាលជលផល និងក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ។
- ចូលរួមបង្កើតកន្លែងអភិរក្សក្នុងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ ថែរក្សាការពារ និងដាំដុះព្រៃលិចទឹក និងព្រៃកោងកាង ស្មារព្រែក បឹង រឹងរាក់ ដើម្បីកែលំអប្រព័ន្ធអេកូឡូស៊ី និងបរិស្ថានឡើងវិញ ។
- ធានាឱ្យសមាជិកទាំងអស់ក្នុងសហគមន៍នេសាទមានសិទ្ធិស្មើគ្នា លើការប្រើប្រាស់ធនធានជលផលដោយចិរភាពដូចមានចែងក្នុងលក្ខន្តិកៈ ។
- អនុវត្តលក្ខន្តិកៈសហគមន៍នេសាទ និងធ្វើផែនការគ្រប់គ្រងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ ។
- ចុះកិច្ចព្រមព្រៀងជាមួយនាយខណ្ឌរដ្ឋបាលជលផល ដើម្បីគ្រប់គ្រងធនធានជលផលប្រកបដោយចិរភាព (មាត្រា ៦១ ច្បាប់ស្ដីពីជលផល ឆ្នាំ ២០០៦) ។
- រក្សាទុកឯកសារទាំងឡាយដែលពាក់ព័ន្ធនឹងសហគមន៍នេសាទ ។
- ចំពោះ សហគមន៍ដែលមានដែននេសាទជាប់គ្នាអាចចូលរួមជាមួយគ្នាដោយបង្កើតជាសហព័ន្ធសហគមន៍នេសាទបាន (មាត្រា ៣ នៃព្រះរាជក្រឹត្យស្ដីពីការបង្កើតសហគមន៍នេសាទ) ។

ឃ. ការជ្រើសរើសប្រធាន និងគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ

ការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ចាំបាច់ត្រូវមានប្រធាន និងគណៈកម្មការសម្រាប់ដឹកនាំ និងគ្រប់គ្រង ។ មាត្រា ១៥ នៃអនុក្រឹត្យស្ដីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទបញ្ញត្តិថា: " *សហគមន៍នេសាទនីមួយៗ ត្រូវដឹកនាំដោយគណៈកម្មការមួយហៅថា "**គណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ**" ។ គណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទនេះ ត្រូវជ្រើសរើសតាមការបោះឆ្នោតរបស់មហាសន្និបាតដោយសម្ងាត់ សេរី ត្រឹមត្រូវ និងយុត្តិធម៌ដែលមានសំឡេងគាំទ្រភាគច្រើនដាច់ខាតពីសមាជិកសហគមន៍នេសាទ*

និងបានទទួលរួម" ។

ម.១. ការជ្រើសរើសគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ

មាត្រា ១៨ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ បញ្ញត្តិថា: "*ប្រជាពលរដ្ឋទាំងពីរភេទដែលមានសិទ្ធិនិងបំពេញឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនបោះឆ្នោតជ្រើសរើសជាគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទត្រូវបំពេញលក្ខខណ្ឌដូចខាងក្រោម:*

ក.ជាសមាជិកនៃសហគមន៍នេសាទសាមី

ខ.មានសញ្ជាតិខ្មែរពីកំណើត ។"

សមាជិកគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទត្រូវមានចំនួនពី ៥ នាក់ ទៅ ១១ នាក់ ទៅតាមការជាក់ស្តែង និងតាមការសម្រេចរបស់មហាសន្និបាត ។ ចំពោះស្ត្រីភេទ ត្រូវបានលើកទឹកចិត្តឱ្យឈរឈ្មោះជាបេក្ខជនគណៈកម្មការ។ គណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទមានអណត្តិ ៥ ឆ្នាំ និងផុតកំណត់នៅពេលគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទថ្មីដែលត្រូវបានបោះឆ្នោតជ្រើសរើសឡើងចូលកាន់តំណែង (មាត្រា ១៧ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ) ។

ម.២. ការជ្រើសរើសប្រធានគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ:

មាត្រា ១៦ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ បញ្ញត្តិថា: "*បេក្ខជនដែលទទួលបានសំឡេងគាំទ្រច្រើនជាងគេបង្អស់ គឺជាប្រធានគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ ។ បេក្ខជនដែលទទួលបានសំឡេងឆ្នោតបន្ទាប់ គឺជាអនុប្រធានគណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទ ។*

សមត្ថកិច្ចជលផល សមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ឬ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ / សង្កាត់ត្រូវបានអញ្ជើញឱ្យចូលរួមសង្កេតការណ៍ ឬ សម្របសម្រួលក្នុងការបោះឆ្នោត ។ លទ្ធផលនៃការបោះឆ្នោតត្រូវទទួលស្គាល់ជាផ្លូវការ ទោះបីអវត្តមាននៃសមត្ថកិច្ចជលផល សមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធ អាជ្ញាធរមូលដ្ឋាន ឬ ក្រុមប្រឹក្សាឃុំ សង្កាត់ក៏ដោយ ។"

៣. ស្ថាប័នគ្រប់គ្រង និងប្រភពថវិការបស់សហគមន៍នេសាទ

៣.១. ស្ថាប័នគ្រប់គ្រង

ក. តួនាទី ភារកិច្ចរបស់ក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ:

- ធ្វើជាអាណាព្យាបាលរបស់សហគមន៍នេសាទ
- ចេញប្រកាសទទួលស្គាល់ បដិសេធ ឬ រំសាយសហគមន៍នេសាទ
- ចេញប្រកាសស្តីពីគោលការណ៍ណែនាំដល់សហគមន៍នេសាទ នូវគំរូលក្ខន្តិកៈ បទបញ្ជាផ្ទៃក្នុងរបស់សហគមន៍នេសាទ កិច្ចព្រមព្រៀងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ និងផែនការគ្រប់គ្រងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ តាមរយៈដំណើរការពិគ្រោះយោបល់
- សម្របសម្រួលជាមួយស្ថាប័នរដ្ឋ និងភាគីពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត លើការអនុវត្ត និងការអភិវឌ្ឍក្នុងការគ្រប់គ្រង

សហគមន៍នេសាទ

- ធ្វើអន្តរាគមន៍ក្នុងការដោះស្រាយទំនាស់របស់សហគមន៍

- ជួយស្វែងរកជំនួយពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានដើម្បីឧបត្ថម្ភ និងគាំទ្រដល់សហគមន៍នេសាទ

ខ. តួនាទី ភារកិច្ចរបស់រដ្ឋបាលជលផល:

មាត្រា ២៣ នៃអនុក្រឹត្យដដែលបានផ្តល់ឱ្យនូវ តួនាទី ភារកិច្ចរដ្ឋបាលជលផលមានចំពោះសហគមន៍ដូចខាងក្រោម:

- ពិនិត្យផ្តល់យោបល់ជូនក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ដើម្បីសម្រេចបង្កើតសហគមន៍នេសាទ

- ពិនិត្យ និងចុះកិច្ចព្រមព្រៀងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ជាមួយសហគមន៍នេសាទ

- ធ្វើសំណើទៅក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ដើម្បីបញ្ឈប់កិច្ចព្រមព្រៀង ក្នុងករណីពិនិត្យឃើញថា សហគមន៍នេសាទមិនគោរពតាមខ្លឹមសារនៃកិច្ចព្រមព្រៀង

- ពិនិត្យ និងសម្រេចលើផែនការគ្រប់គ្រងកន្លែងនេសាទសហគមន៍

- ពិនិត្យ និងដោះស្រាយរាល់សំណើរបស់សហគមន៍នេសាទក្នុងការគ្រប់គ្រងធនធានជលផលប្រកបដោយចិរភាព

- ទប់ស្កាត់ និងបង្ក្រាបបទល្មើសជលផលក្នុងកន្លែងនេសាទសហគមន៍

- ដោះស្រាយទំនាស់លើវិស័យជលផលក្នុងកន្លែងនេសាទសហគមន៍

- សម្របសម្រួលក្នុងការរៀបចំសហគមន៍នេសាទ កំណត់ព្រំប្រទល់កន្លែងនេសាទសហគមន៍ លក្ខន្តិកៈសហគមន៍នេសាទផែនការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ និងការធ្វើសកម្មភាពគ្រប់គ្រងធនធានជលផលរបស់សហគមន៍នេសាទ

- ផ្សព្វផ្សាយគោលនយោបាយរបស់រាជរដ្ឋាភិបាល លិខិតបទដ្ឋានគតិយុត្តនានាដែលពាក់ព័ន្ធនឹងវិស័យជលផល និងឯកសារដែលទាក់ទងនឹងសហគមន៍នេសាទ

- អប់រំបណ្តុះបណ្តាលដើម្បីបង្កើនសមត្ថភាពបច្ចេកទេសជំនាញសម្រាប់ការគ្រប់គ្រងដល់សហគមន៍នេសាទ

- តាមដាន ត្រួតពិនិត្យ និងវាយតម្លៃការអនុវត្តរបស់សហគមន៍នេសាទ

- ជួយស្វែងរកជំនួយពីគ្រប់មជ្ឈដ្ឋានដើម្បីឧបត្ថម្ភ និងគាំទ្រដល់សហគមន៍នេសាទ

៣.២ ប្រភពថវិកាសម្រាប់ទ្រទ្រង់សហគមន៍នេសាទ:

ការអនុវត្តជាក់ស្តែង យើងពិនិត្យឃើញថា រាល់សកម្មភាព និងដំណើរការរបស់សហគមន៍នេសាទគឺដូចគ្នានឹងសកម្មភាពរបស់ក្រុមហ៊ុនដែរ គ្រាន់តែសហគមន៍នេសាទធ្វើកិច្ចការមិនស្វែងរកប្រាក់ចំណេញ ។ ព្រោះថា សហគមន៍នេសាទដែលបង្កើតឡើងមានគោលបំណងតែម្យ៉ាង គឺការពារផលប្រយោជន៍រួម ។ ប៉ុន្តែ ចំណុចរួមរបស់ក្រុមហ៊ុន និងសហគមន៍នេសាទអាចដំណើរការទៅបានលុះត្រាតែមានថវិកាសម្រាប់ទ្រទ្រង់ ។ ប៉ុន្តែ ថវិកាទាំងនោះ គឺបានមកពីប្រភពផ្សេងៗ គ្នា ។ ដោយឡែក មាត្រា ៣០ នៃអនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទបានកំណត់ថា: ប្រភពហិរញ្ញវត្ថុរបស់សហគមន៍នេសាទបានមកពី:

- ភាគទានរបស់សមាជិកសហគមន៍នេសាទ
- អំណោយពីសប្បុរសជន
- ជំនួយពីរាជរដ្ឋាភិបាល អង្គការអន្តរជាតិ និងអង្គការក្រៅរដ្ឋាភិបាលនានា
- ចំណូលស្របច្បាប់ផ្សេងទៀត

ជំពូក ៣
ការគ្រប់គ្រងវារីវប្បកម្ម ការដឹកជញ្ជូន
និងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មលើផលិតផលជលផល

១. ការគ្រប់គ្រងវារីវប្បកម្ម

ការធ្វើវារីវប្បកម្មរួមមាន ការធ្វើវារីវប្បកម្មទឹកសាប និងការធ្វើវារីវប្បកម្មសមុទ្រ ។

ក. ការគ្រប់គ្រងវារីវប្បកម្មទឹកសាប

តាមមាត្រា ៥៣ នៃច្បាប់ស្តីពីជលផល: ការធ្វើវារីវប្បកម្មទឹកសាបអាចប្រព្រឹត្តទៅបានលុះត្រាតែមានលិខិតអនុញ្ញាតពីរដ្ឋបាលជលផលជាមុន បើការចិញ្ចឹមនោះ :

- ស្រះចិញ្ចឹមមានផ្ទៃក្រឡាសរុបលើស ៥.០០០ ម៉ែត្រការ៉េ
- ស៊ងចិញ្ចឹមមានផ្ទៃក្រឡាសរុបលើស ២.០០០ ម៉ែត្រការ៉េ
- បែចិញ្ចឹមមានផ្ទៃក្រឡាសរុបលើស ១៥ ម៉ែត្រការ៉េ

ដោយឡែក ការធ្វើវារីវប្បកម្មក្រពើ កន្ធាយ អណ្តើក កង្កែប ពស់ដែលបង្កកំណើតក្នុងទឹក ឬ ប្រភេទធនធានជលផលដទៃទៀត ត្រូវកំណត់ក្នុងប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ។

ខ. ការគ្រប់គ្រងវារីវប្បកម្មសមុទ្រ

តាមមាត្រា ៥៤ នៃច្បាប់ស្តីពីជលផល: ការធ្វើវារីវប្បកម្មសមុទ្រអាចប្រព្រឹត្តទៅបានលុះត្រាតែមានលិខិតអនុញ្ញាតពីរដ្ឋបាលជលផលជាមុន បើការចិញ្ចឹមនោះ :

- បែចិញ្ចឹមមានផ្ទៃក្រឡាសរុបលើស ២០ ម៉ែត្រការ៉េ
- ស្រែបង្គាចិញ្ចឹមមានផ្ទៃក្រឡាសរុបលើស ៥.០០០ ម៉ែត្រការ៉េ
- វារីរុក្ខជាតិគ្រប់ប្រភេទមានផ្ទៃក្រឡាលើស ៥.០០០ ម៉ែត្រការ៉េ
- វារីសត្វគ្រប់ប្រភេទមានផ្ទៃក្រឡាលើស ៣.០០០ ម៉ែត្រការ៉េ

ដោយឡែក ការធ្វើវារីវប្បកម្មអណ្តើកសមុទ្រ ឬ ប្រភេទធនធានជលផលដទៃទៀត ត្រូវកំណត់ក្នុងប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ។

២.ការដឹកជញ្ជូន និងការធ្វើពាណិជ្ជកម្មលើផលិតផលជលផល

ការដឹកជញ្ជូនផលិតផលជលផល ដែលមានលក្ខណៈពាណិជ្ជកម្មនៅក្នុងប្រទេស ច្បាប់ស្តីពីជលផលតម្រូវឱ្យសុំលិខិតអនុញ្ញាតពីរដ្ឋបាលជលផលជាមុន (មាត្រា ៦៤ ច្បាប់ស្តីពីជលផល) ។ ដោយឡែក ការនាំចូលនាំចេញនូវផលិតផលជលផល ដែលមានលក្ខណៈពាណិជ្ជកម្ម អ្នកដឹកជញ្ជូន ឬ ពាណិជ្ជករ ត្រូវមានលិខិតអនុញ្ញាត និងកាតព្វកិច្ចមួយចំនួនដូចខាងក្រោម:

ចំពោះការនាំចេញ:

- លិខិតអនុញ្ញាតពីប្រធានរដ្ឋបាលជលផលថ្នាក់កណ្តាល
- លិខិតអនុញ្ញាតនាំចេញពីអាជ្ញាធរសាយតេសនៃកម្ពុជា
- វិញ្ញាបនបត្របញ្ជាក់គុណភាពផ្នែករោគសាស្ត្រជលផល

ចំពោះការនាំចូល:

- លិខិតអនុញ្ញាតអំពីប្រធានរដ្ឋបាលជលផលថ្នាក់កណ្តាល
- លិខិតអនុញ្ញាតឱ្យនាំចេញពីអាជ្ញាធរគ្រប់គ្រងសាយតេសនៃប្រទេសនាំចេញ ចំពោះប្រភេទផលិតផល ជលផល ដែលកំពុងរងគ្រោះថ្នាក់ ទោះពុំមានលក្ខណៈពាណិជ្ជកម្មក៏ដោយ
- វិញ្ញាបនបត្របញ្ជាក់គុណភាពផ្នែករោគសាស្ត្រជលផលរបស់ប្រទេសនាំចេញ (មាត្រា ៦៧ ច្បាប់ដដែល)

គ្រប់រូបវន្តបុគ្គល ឬ នីតិបុគ្គលដែលដឹកជញ្ជូននូវផលិតផល ជលផលមានលក្ខណៈពាណិជ្ជកម្ម ត្រូវបង់ថ្លៃបុព្វលាភលើការដឹកជញ្ជូននេះបន្ថែមទៀត មាត្រា ៦៥ ច្បាប់ដដែល) ។

៣. អំពីបរិស្ថាន ការនាំចូលវារីវុក្ខជាតិ វារីសត្វពីបរទេស និងការចេញលិខិតអនុញ្ញាត

ក. អំពីបរិស្ថាន

រូបវន្តបុគ្គល ឬ នីតិបុគ្គលដែលធ្វើវារីវប្បកម្មគ្រប់ប្រភេទ ត្រូវរក្សាគុណភាពដី ទឹក វារីជីវសាស្ត្រ បរិស្ថាន និងមិនឱ្យសារធាតុពុល កាកសំណល់រឹង រាវ ឬ សកម្មភាពផ្សេងៗចូលក្នុងដែននេសាទ (មាត្រា ២២មាត្រា ៥៧ ច្បាប់ស្តីពីជលផល) ។

ខ. ការនាំចូលវារីរុក្ខជាតិ វារីសត្វពីបរទេស

ចំពោះការនាំចូលវារីរុក្ខជាតិ វារីសត្វគ្រប់ប្រភេទពីបរទេស ត្រូវមានការត្រួតពិនិត្យគុណភាពដោយធ្វើការពិសោធន៍ និង វាយតម្លៃលើគំរូសំណាកដោយមន្ទីរពិសោធន៍របស់រដ្ឋបាលជលផល (មាត្រា ៥៥ ច្បាប់ស្តីពីជលផល) ។ ដោយឡែក ការធ្វើវារីវប្បកម្មត្រីលំអគ្រប់ប្រភេទ ក្នុងលក្ខណៈធ្វើអាជីវកម្ម ត្រូវមានលិខិតអនុញ្ញាតអំពីរដ្ឋបាលជលផលជាមុនដែរបើការធ្វើវារីវប្បកម្មនោះ :

- វិញ្ញាបនបត្របញ្ជាក់គុណភាពផ្នែករោគសាស្ត្រជលផល ប្រភេទត្រីលំអពូជក្នុងប្រទេសលើសពីមួយម៉ឺន (១០.០០០) ក្បាល
- វិញ្ញាបនបត្របញ្ជាក់គុណភាពផ្នែករោគសាស្ត្រជលផល ប្រភេទត្រីលំអពូជក្រៅប្រទេសលើសពីប្រាំពាន់ (៥.០០០) ក្បាល

ត្រីលំអពូជគ្រប់ប្រភេទ ត្រូវកំណត់ក្នុងប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ (មាត្រា ៥៥) ។

ឥ. ការចេញលិខិតអនុញ្ញាត

គំរូបែបបទ ព្រមទាំងលិខិតអនុញ្ញាតដែលដាក់ឱ្យប្រើប្រាស់ក្នុងវិស័យជលផល និងការបែងចែកសិទ្ធិទទួលខុសត្រូវលើការចេញលិខិតអនុញ្ញាត ត្រូវកំណត់ក្នុងប្រកាសរបស់រដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ (មាត្រា ៧០ និង ៧១ ច្បាប់ដដែល) ។

ជំពូក ៤

នីតិវិធីដោះស្រាយបទល្មើសជលផល

នីតិវិធីដោះស្រាយបទល្មើសជលផល គឺជាកន្សោមពាក្យមួយដែលមានន័យគ្រប់គ្រាន់ និងកើតឡើងពីការផ្សំពាក្យ នីតិវិធី + ដោះស្រាយ + បទល្មើសជលផល ដែល:

នីតិវិធី = បែបបទ ឬ របៀបចាត់ការតាមផ្លូវច្បាប់ (នីតិ=ច្បាប់ . វិធី=បែបបទ ឬ របៀបចាត់ការ)

ដោះស្រាយ = គឺជាដំណោះស្រាយ ឬ ការស្រាយនូវបញ្ហាអ្វីមួយ

បទល្មើសជលផល = គឺជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌពិសេសមួយដែលទាក់ទងទៅនឹងធនធានជលផល ។

ដូច្នេះ នីតិវិធីដោះស្រាយបទល្មើសជលផល គឺជា *"វិធី ឬ បែបបទដែលត្រូវដោះស្រាយតាមផ្លូវច្បាប់នៃបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌពិសេស ហើយដែលទាក់ទងទៅនឹងធនធានជលផល ដូចមានចែង និងផ្តន្ទាទោសតាមច្បាប់ស្តីពីជលផល"* ។

ច្បាប់ស្តីពីជលផល ផ្តល់ការដោះស្រាយបទល្មើសជលផលជា ២ ដំណាក់ការគឺ: ដំណោះស្រាយដំណាក់ការរដ្ឋបាលជលផល (១) និងដំណោះស្រាយដំណាក់ការតុលាការ (២) ព្រមទាំងសមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធ និងការអនុវត្តសាលក្រម ឬ សាលដីកា តុលាការ (៣) ។

១. ដំណោះស្រាយបទល្មើសជលផលដោយរដ្ឋបាលជលផល

ដំណោះស្រាយបទល្មើសជលផលក្នុងដំណាក់ការរដ្ឋបាលជលផល គឺជាប្រភេទបទល្មើសជលផលដែលកើតឡើងមានលក្ខណៈមិនធ្ងន់ធ្ងរ ឬ ជាបទល្មើសជលផលដែលបង្កឱ្យប៉ះពាល់ដល់ធនធានជលផលតិចតួច ហើយមិនតម្រូវឱ្យឆ្លងកាត់ស្ថាប័នតុលាការឡើយ ។

មាត្រា ៨៧ នៃច្បាប់ស្តីពីជលផល អនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋបាលជលផលធ្វើការសម្រេចពិន័យអន្តរការណ៍លើមាត្រាចំនួន ៦ គឺ: មាត្រា ៩២.៩៣.៩៤.៩៥.៩៦ និងមាត្រា ៩៧ ។ មាត្រា ៨៧ ដដែលបានកំណត់ប្រាក់ពិន័យអន្តរការណ៍ត្រូវផ្អែកលើ:

-ផលប្រយោជន៍សេដ្ឋកិច្ចជាក់ស្តែងពីលទ្ធផលនៃបទល្មើស

-កម្រិតខូចខាតដល់បរិស្ថាន

-ចំនួននៃការប្រព្រឹត្តបទល្មើស

-បរិមាណប្រាក់ពិន័យដែលធ្វើឱ្យរាងចាល

-ការប្រព្រឹត្តល្មើសដោយចេតនា

ប្រាក់ពិន័យនេះ ត្រូវយោងតាមតម្លៃទីផ្សារជាក់ស្តែងនៃវត្ថុតាង ដោយគុណ ២ ដង ទៅ ៣ដង ឬ តាមការកំណត់

របស់ច្បាប់ ជាអាទិ៍: មាត្រា ៩៦ ត្រូវពិន័យប្រាក់ចាប់ពី ៥.០០០.០០០ រៀល ទៅ ១០.០០០.០០០រៀល និងមាត្រា ៩៧ ត្រូវពិន័យជាប្រាក់ចាប់ពី ៥០០.០០០រៀល ទៅ ៥.០០០.០០០រៀល ឯវត្ថុតាងត្រូវប្រគល់ឱ្យម្ចាស់ដើមវិញ។ ប៉ុន្តែ បើការប្រព្រឹត្តនោះធ្វើឡើងនៅពេលយប់ ឬ មិនរាងចាល ការពិន័យអន្តរការណ៍ត្រូវកើនទ្វេដង និងវត្ថុតាងត្រូវរឹបអូសជាសម្បត្តិរដ្ឋ។ ប៉ុន្តែ មាត្រា ៨៥ ច្បាប់ដដែលបញ្ញត្តិថា បើបុគ្គលណាមិនសុខចិត្តនឹងសេចក្ដីសម្រេចរបស់មន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផលមានសមត្ថកិច្ច មានសិទ្ធិប្ដឹងតាមឋានានុក្រម ឬ ទៅតុលាការបាន។

១.១. អំពីមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ជលផល

មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ជលផល គឺជាមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ដែលច្បាប់បានប្រគល់សិទ្ធិឱ្យធ្វើការងារយុត្តិធម៌ជាអាទិ៍: ការងារអធិការកិច្ច ការស៊ើបអង្កេត ការស្រាវជ្រាវ ការបំពេញសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌជលផល រួមទាំងការចូលរួមសវនាការ និងការអនុវត្តសាលក្រម ឬ សាលដីកាតុលាការថែមទៀតផង។

មាត្រា ៣៦ ថ្មីនៃច្បាប់ស្ដីពីវិសោធនកម្មស្ដីពីច្បាប់ស្ដីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០២ បញ្ញត្តិថា : ចាត់ទុកជា *មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ ឬ អាចបំពេញមុខងារជាមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌រួមមាន:*

១. ព្រះរាជអាជ្ញា និងចៅក្រមស៊ើបអង្កេត " ក្នុងការកិច្ចតែប៉ុណ្ណោះ "

២. អភិបាល អភិបាលរងខេត្ត/ក្រុង អភិបាល អភិបាលរងស្រុក/ខណ្ឌ និងមេឃុំ/ចៅសង្កាត់

៣. ប្រធាន អនុប្រធាននាយកដ្ឋាន ប្រធាន អនុប្រធានការិយាល័យ និងប្រធាន អនុប្រធានផ្នែកនៃ:

-នាយកដ្ឋាននគរបាលព្រហ្មទណ្ឌ

-នាយកដ្ឋាននគរបាលសេដ្ឋកិច្ច

-នាយកដ្ឋាននគរបាលបច្ចេកទេសវិទ្យាសាស្ត្រ

-នាយកដ្ឋានប្រឆាំងភេរវកម្ម

-នាយកដ្ឋាននគរបាលព្រហ្មដែន " ចំពោះបទល្មើសឆ្លងដែន "

-នាយកដ្ឋានជនបរទេស

-មន្ទីរប្រឆាំងគ្រឿងញៀន

៤. ស្នងការ ស្នងការរងនគរបាលខេត្ត/ក្រុង

៥. ប្រធាន អនុប្រធានការិយាល័យ និងប្រធាន អនុប្រធានផ្នែកដែលទទួលបន្ទុកការងារព្រហ្មទណ្ឌចំណុះស្នងការនគរបាលខេត្ត/ក្រុង ដូចជា :

-ការិយាល័យនគរបាលព្រហ្មទណ្ឌកម្រិតធ្ងន់

-ការិយាល័យនគរបាលព្រហ្មទណ្ឌកម្រិតស្រាល

-ការិយាល័យនគរបាលសេដ្ឋកិច្ច

-ការិយាល័យបច្ចេកទេសវិទ្យាសាស្ត្រ

-ការិយាល័យប្រឆាំងគ្រឿងញៀន

-ការិយាល័យប្រឆាំងភេរវកម្ម

-ការិយាល័យជនបរទេស

៦. អធិការ អធិការរង និងប្រធាន អនុប្រធានផ្នែកព្រហ្មទណ្ឌនៃអធិការដ្ឋាននគរបាលស្រុក/ខណ្ឌ

៧. ប្រធាន អនុប្រធានការិយាល័យនគរបាលចរាចរ និងប្រធាន អនុប្រធានផ្នែកនគរបាលចរាចរ "ចំពោះបទល្មើសចរាចរ "

៨.ប្រធាន អនុប្រធានប៉ុស្តិ៍នគរបាលរដ្ឋបាលឃុំ/សង្កាត់ ចំពោះបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ

៩. មេបញ្ជាការ មេបញ្ជាការរង ព្រមទាំងមន្ត្រីចាប់ពីអនុប្រធានផ្នែកឡើងនៃកងរាជអាវុធហត្ថដែលទទួលការងារព្រហ្មទណ្ឌ " ចំពោះបទល្មើសដែលពាក់ព័ន្ធនឹងកិច្ចការយោធា "

១០.មន្ត្រីនៃក្រសួង ឬ ស្ថាប័នណាដែលច្បាប់បានប្រគល់អំណាចឱ្យធ្វើការពិនិត្យបទល្មើស

ជាគោលការណ៍ ដើម្បីចៀសវាងសមត្ថកិច្ចរបស់នគរបាលយុត្តិធម៌បំពេញកិច្ចការត្រួតគ្នា មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ដែលទទួលបន្ទុកជំនាញនិមួយៗ ត្រូវធ្វើសច្ចាប្រណិធានចំពោះមុខអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍បន្ថែមទៀត ។

មាត្រា ៧៣ នៃច្បាប់ស្តីពីជលផល បញ្ញត្តិថា មន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផលឱ្យសច្ចាប្រណិធាន ចំពោះមុខអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍ ដើម្បីទទួលមុខងារជាមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌។ មាត្រា ៧៧ ច្បាប់ស្តីពីព្រៃឈើ បញ្ញត្តិថាមន្ត្រីរដ្ឋបាលព្រៃឈើសច្ចាប្រណិធានបំពេញមុខងារជាមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌បាន លុះត្រាតែសាមីខ្លួនបានទទួលនីតិសម្បទាពីអគ្គព្រះរាជអាជ្ញាអមសាលាឧទ្ធរណ៍។ ដោយឡែកមាត្រា ៧៥ និង ៧៦ ច្បាប់ស្តីពីជលផល បានអនុញ្ញាតឱ្យមន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផលដែលពុំបានទទួលនីតិសម្បទា ជាមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌មានសិទ្ធិមួយចំនួនដែរដូចជា: ការត្រួតពិនិត្យការធ្វើអាជីវកម្មនេសាទ ការធ្វើវារីវប្បកម្ម ការដឹកជញ្ជូន មធ្យោបាយដឹកជញ្ជូន ផែត្រី កន្លែងកែច្នៃ កន្លែងធ្វើសន្និធិ ទីតាំងទិញ លក់ សាកសួរព័ត៌មាន ឬ ឃាត់ទុកជាបណ្តោះអាសន្ននូវលិខិតអនុញ្ញាត ករណីអ្នកកាន់កាប់លិខិតនេះប្រព្រឹត្តបទល្មើសជលផល។

១.២. ការចងក្រងសំណុំរឿងសម្រាប់វិវិធិ៍យអន្តរការណ៍ :

ក្នុងពេលប្រត្តិបត្តិការជួបប្រទះបទល្មើសជលផល មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ជលផល ត្រូវចាប់ផ្តើមធ្វើកំណត់ហេតុនៃអំពើល្មើសជាក់ស្តែង និងព្រឹត្តប័ត្រព័ត៌មានភ្លាម (ចំពោះព្រឹត្តិប័ត្រព័ត៌មានអាចសរសេរបាន ករណីវត្តមានជនល្មើសនៅកន្លែងកើតហេតុ)។

ក. អំពីកំណត់ហេតុនៃអំពើល្មើសជាក់ស្តែង

កំណត់ហេតុនៃអំពើល្មើសជាក់ស្តែង ត្រូវសរសេរភ្លាមនៅនឹងកន្លែងដែលបទល្មើសកើតឡើង និងច្បាស់លាស់ គ្មានការកោសលុប ឬ សរសេរជួសបានឡើយ។ ការសរសេរត្រូវបំពេញតាមចំណុចដែលបានទុកចន្លោះក្នុងគំរូស្រាប់ ដូចមានក្នុង

ប្រកាសរួម លេខ ៨៦ កសក-៥០១ និង ៥-២៣ ចុះថ្ងៃទី ០៩ ខែ មិថុនា ឆ្នាំ ១៩៨៩ របស់ក្រសួងយុត្តិធម៌ និងក្រសួងកសិកម្ម រុក្ខាប្រមាញ់ និងនេសាទ ។ ចំណុចសំខាន់នៃកំណត់ហេតុជាក់ស្តែង គឺត្រូវសរសេរអំពីប្រភេទបទល្មើស ឈ្មោះជនល្មើស ទីកន្លែងប្រព្រឹត្តបទល្មើស ទីកន្លែងកំណើតជនល្មើស.... និងជាពិសេសវត្ថុតាងនៃបទល្មើស។

តាមគោលការណ៍ កំណត់ហេតុជាក់ស្តែងដែលធ្វើរួច មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ជលផល ត្រូវអានឱ្យជនល្មើសស្តាប់ និងផ្តិតស្នាមមេដៃស្តាំ ។ ចំណែក មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ជលផល ក៏ត្រូវចុះហត្ថលេខារួមជាមួយអ្នកចូលរួមផងដែរ ក្នុងកំណត់ហេតុនៃអំពើល្មើសជាក់ស្តែងនេះ ។

១. អំពីព្រឹត្តប័ត្រព័ត៌មាន

ព្រឹត្តប័ត្រព័ត៌មាន គឺជាប្រវត្តិរូបរបស់ជនល្មើស ដែលជាព័ត៌មានសម្រាប់ឱ្យមន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ជលផលស្គាល់នូវអត្តសញ្ញាណ និងអត្តចរិតជនល្មើស ព្រមទាំងសំណូមពររបស់ជនល្មើស។ ការសរសេរព្រឹត្តប័ត្រព័ត៌មានមិនច្បាស់លាស់ ឬមិនយកចិត្តទុកដាក់អាចធ្វើឱ្យមានផលប្រយោជន៍ដល់ជនល្មើស ពិសេសករណីសំណុំរឿងឡើងដល់តុលាការ។ *ឧទាហរណ៍* ការសរសេរអាយុស្មាន១ (ជាអនីតិជន)។ តាមការអនុវត្តជាក់ស្តែង ក្រៅអំពីឯកសារទាំងពីរខាងលើ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ជលផលបានប្រើឯកសារមួយចំនួនទៀតដូចជា : ពាក្យសុំពិន័យសម្រុះសម្រួល កិច្ចសន្យាឈប់ប្រព្រឹត្តបទល្មើស លិខិតទទួលថែរក្សាទុក កំណត់ហេតុបំផ្លាញវត្ថុតាងចោល ឬ កំណត់ហេតុលែងកូនត្រីជាដើម ។ល។

កំណត់សម្គាល់

ផ្អែកតាមសេចក្តីសម្រេចលេខ ០២ ប្រ.ក ចុះថ្ងៃទី ២៤ ខែ វិច្ឆិកា ឆ្នាំ ១៩៩២ របស់ក្រសួងហិរញ្ញវត្ថុ និង សេចក្តីប្រកាសលេខ ០២ ប្រ.ក ចុះថ្ងៃទី ១០ ខែ ឧសភា ឆ្នាំ ១៩៩៩ របស់រាជរដ្ឋាភិបាល បានផ្តល់ប្រាក់រង្វាន់ ៥០% ចំពោះអ្នកមានស្នាដៃក្នុងការបង្ក្រាបបទល្មើសដែលបានពិន័យអន្តរការណ៍នេះ។

២.ដំណោះស្រាយបទល្មើសជលផលដោយតុលាការ

នេះជាដំណោះស្រាយបទល្មើសជលផលដែលឆ្លងផុតពីសមត្ថកិច្ចជលផលហើយក៏ជាប្រភេទបទល្មើសជលផលដែលជនល្មើសបានប្រព្រឹត្តឡើងមានលក្ខណៈធ្ងន់ធ្ងរ និងទទួលទោសធ្ងន់ធ្ងរទៅតាមកំហុសដែលបានប្រព្រឹត្តផងដែរ ។ ម្យ៉ាងទៀត បទល្មើសប្រភេទនេះ ទោះបីជាមានការព្រមព្រៀងគ្នារវាងជនល្មើស និងរដ្ឋបាលជលផលមានសមត្ថកិច្ចក៏ដោយក៏មិនអាចធ្វើការសម្រុះសម្រួលជាមួយជនល្មើសបានឡើយ គឺសំណុំរឿងនៃបទល្មើសជលផល ដាច់ខាតត្រូវតែបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅតុលាការជានិច្ច ។ ក្នុងករណីរដ្ឋបាលជលផលមានសមត្ថកិច្ចមិនអនុវត្តតាម មន្ត្រីរូបនោះនឹងត្រូវទទួលទោសព្រហ្មទណ្ឌតាមមាត្រា ២២ និង មាត្រា ៥៧ ដែលត្រូវជាប់ពន្ធនាគារពី ១ ឆ្នាំ ទៅ ៥ ឆ្នាំ (មាត្រា ៤៧ ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ១៩៩៣) ។ ករណីនេះ មានន័យថា: ក្រៅពីមាត្រា ៩២.៩៣.៩៤.៩៥.៩៦ និង ៩៧ គឺជាសមត្ថកិច្ចរបស់តុលាការ ។

ប្តឹងតវ៉ាទៅសាលាឧទ្ធរណ៍ ។ ប៉ុន្តែច្បាប់ដដែលក៏បានបញ្ជាក់បន្ថែមទៀតថា សេចក្តីសម្រេចតំកល់រឿងទុកមិនចាត់ការនេះ មិនមែនជាសេចក្តីសម្រេចដាច់ខាតនោះទេ មានន័យថា ព្រះរាជអាជ្ញាអាចប្រែប្រួលសេចក្តីសម្រេចនេះបានជាដរាប កុំឱ្យតែផុតអាជ្ញាយុកាល ឬ ករណីផ្សេងទៀតដែលមានចែងក្នុងច្បាប់ ។

ខ. អំពីចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ឬ សុភាចារបុរស

ចំពោះសំណុំរឿងដែលពុំទាន់មូល ឬ មានលក្ខណៈស្មុគស្មាញ ឬ ជនល្មើសគេចខ្លួនបាត់ ឬ បទល្មើសបង្កឡើងដោយសហចារី និងជនសមគំនិតចូលរួម និងតុលាការមិនអាចធ្វើការជំនុំជំរះបាន ព្រះរាជអាជ្ញា ត្រូវបញ្ជូនសំណុំរឿងព្រហ្មទណ្ឌជលផលនេះមកឱ្យចៅក្រមស៊ើបអង្កេតភ្លាមដើម្បីឱ្យចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ធ្វើការស៊ើបអង្កេតបំពេញសំណុំរឿង(មាត្រា ៦៧ច្បាប់ដដែល) និងបើកសវនការ ។ ដោយឡែក ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពុំអាចធ្វើការស៊ើបអង្កេតបានទេ ករណីគ្មាន **ដីកាបញ្ជូនរឿងឱ្យស៊ើបសួរ** អំពីព្រះរាជអាជ្ញាជាមុនទេនោះ ។ តាមប្រព័ន្ធច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌកម្ពុជានាបច្ចុប្បន្ន ព្រះរាជអាជ្ញា គ្មានសិទ្ធិជ្រើសរើសចៅក្រមស៊ើបអង្កេតតាមចំណង់របស់ខ្លួនឡើយ និងម្យ៉ាងទៀត ព្រះរាជអាជ្ញា ក៏មិនអាចដកសំណុំរឿងដែលខ្លួនបានប្រគល់រួចហើយនោះ ពីចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមកវិញបានវិញដែរ នៅពេលដែលចៅក្រមស៊ើបអង្កេត កំពុងធ្វើការស៊ើបអង្កេត ។ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត អាចផ្ទេរសមត្ថកិច្ចរបស់ខ្លួនទៅឱ្យចៅក្រមស៊ើបអង្កេតផ្សេង ឬ មន្ត្រីនគរបាលយុត្តិធម៌ជលផលបានឱ្យតែមានផលប្រយោជន៍សម្រាប់ដាក់បន្ទុកលើជនល្មើស ឬ ក្នុងករណីចៅក្រមស៊ើបអង្កេតជាប់រវល់ការងារច្រើន ហើយមិនអាចបំពេញកិច្ចការនេះបាន (មាត្រា ៣៨ ថ្មីច្បាប់វិសោធនកម្មនៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០២) ។ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតមានអំណាច ២ ដែរគឺៈ អំណាចលើកលែងចោទប្រកាន់ និងអំណាចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជំរះ ។

អំណាចលើកលែងចោទប្រកាន់ៈ ចំពោះអំណាចនេះ គឺករណីចៅក្រមស៊ើបអង្កេតពេលធ្វើការស៊ើបអង្កេតទៅ ពិនិត្យឃើញថាបទល្មើសជលផល ដែលព្រះរាជអាជ្ញាបញ្ជូនមកនេះ មិនមែនជាបទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌ ឬ គ្មានបន្ទុកគ្រប់គ្រាន់ ។ ដូចនេះ គាត់សម្រេចធ្វើការលើកលែងចោទប្រកាន់ ។ ប៉ុន្តែអំណាចលើកលែងចោទប្រកាន់នេះ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតត្រូវជូនដំណឹងមកព្រះរាជអាជ្ញាភ្លាមក្នុងរយៈពេល២៤ ម៉ោង ដើម្បីឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាប្តឹងជំទាស់ទៅសាលាឧទ្ធរណ៍ (ករណីព្រះរាជអាជ្ញាមិនឯកភាព) ។ ម្យ៉ាងទៀត សេចក្តីសម្រេចនេះ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេតក៏ត្រូវជូនដំណឹងមកដើមបណ្តឹង (រដ្ឋបាលជលផលមានសមត្ថកិច្ច)វិញដែរក្នុងរយៈពេល ៧ ថ្ងៃ ដើម្បីប្តឹងជំទាស់ទៅសាលាឧទ្ធរណ៍ ឬ ប្តឹងតវ៉ាទៅរដ្ឋមន្ត្រីក្រសួងយុត្តិធម៌ (មាត្រា ៩០ ថ្មីច្បាប់វិសោធនកម្មនៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០២) ។

កំណត់សម្គាល់:

ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌបានបញ្ញត្តិទៀតថា គ្រប់សេចក្តីសម្រេចរបស់ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត គឺព្រះរាជអាជ្ញាមានសិទ្ធិប្តឹងជំទាស់ជានិច្ច (មាត្រា ៩៤ ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ១៩៩៣) ក្នុងករណីមិនឯកភាពនឹងសេចក្តីសម្រេចនេះ ។

អំណាចបញ្ជូនរឿងទៅជំនុំជំរះៈ អំណាចនេះ គឺចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ពេលធ្វើការស៊ើបអង្កេតទៅ រកឃើញថា ពិតជា

បទល្មើសព្រហ្មទណ្ឌជលផលដូចមានក្នុងសំណុំរឿងចោទប្រកាន់របស់ព្រះរាជអាជ្ញា ហើយសំណុំរឿងមូលចប់សព្វគ្រប់ អាចនឹងជំនុំជំរះបាន។ ករណីនេះ ចៅក្រមស៊ើបអង្កេត ត្រូវបញ្ជូនសំណុំរឿងទៅឱ្យព្រះរាជអាជ្ញាដើម្បីធ្វើការសន្និដ្ឋានស្ថាពរជាមុនសិន មុននឹងបញ្ជូនទៅឱ្យប្រធានតុលាការដើម្បីចាត់តាំងចៅក្រមជំនុំជំរះ ។

គ. អំពីចៅក្រមជំនុំជំរះ

ចៅក្រមជំនុំជំរះ គឺជាចៅក្រមដែលមានសិទ្ធិសម្រេចសេចក្តីគ្រប់រឿងព្រហ្មទណ្ឌនៅក្នុងសវនាការ ចៅក្រមនេះត្រូវបានតែងតាំងឡើងដោយប្រធានតុលាការ ហើយដែលមិនមែនជាចៅក្រមធ្លាប់ស៊ើបអង្កេតរឿងដដែលនេះទេ ព្រោះថាបើគាត់ជាចៅក្រមស៊ើបអង្កេតផង ហើយក្លាយជាចៅក្រមជំនុំជំរះទៀត ជនល្មើសមិនអាចគេចផុតពីការផ្តន្ទាទោសបានឡើយ ។ (មាត្រា ៦៨ ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ១៩៩៣) ។

ចៅក្រមជំនុំជំរះ បន្ទាប់ពីបានតែងតាំងរួច ត្រូវពិនិត្យសំណុំរឿងដោយហ្មត់ចត់ និងកំណត់ថ្ងៃជំនុំជំរះដោយខ្លួនឯងដែលតាមធម្មតាគឺ ២០ ថ្ងៃបន្ទាប់ពីទទួលសំណុំរឿង លើកលែងតែសំណុំរឿងមិនទាន់មូលចប់សព្វគ្រប់និងអាចជំនុំជំរះបាន។ ចៅក្រមជំនុំជំរះ ចាំបាច់ត្រូវចាត់តាំងក្រឡាបញ្ជី ១ នាក់ដើម្បីជួយការងារខ្លួនដូចជាៈរៀបចំសំណុំរឿងសម្រាប់ជំនុំជំរះ រៀបចំសាលប្រជុំធ្វើលិខិតអញ្ជើញផ្សេងៗ និងជាពិសេសធ្វើជាអ្នកកត់ត្រាក្នុងពេលសវនការ ។

៣.សមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធ និងការអនុវត្តសាលក្រម ឬ សាលដីកា ៈ

៣.១. សមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធ

ច្បាប់ស្តីពីជលផល បានកំណត់ផងដែរនូវសមត្ថកិច្ចមួយចំនួន ត្រូវតែសហការដើម្បីធានាការងារអធិការកិច្ចជលផលឱ្យបានល្អប្រសើរ មានជាអាទ៍ៈ

-សហគមន៍នេសាទៈ មាត្រា ១១ អនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទបញ្ញត្តិថា ៈ សហគមន៍នេសាទត្រូវតែសហការណ៍ជាមួយសមត្ថកិច្ចជលផល ដើម្បីបង្ក្រាបរាល់បទល្មើសជលផលនៅក្នុងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ ។ ក្នុងករណីបន្ទាន់និងចាំបាច់ សហគមន៍នេសាទអាចស្នើសុំអន្តរាគមន៍ពីសមត្ថកិច្ចនៅជិតខាងដើម្បីឃាត់ទុកវត្ថុតាងនៃបទល្មើស និងឃាត់ខ្លួនជនប្រព្រឹត្តបទល្មើសរួចបញ្ជូនជាបន្ទាន់ទៅសមត្ថកិច្ចជលផលដើម្បីដោះស្រាយបទល្មើសតាមលក្ខណៈច្បាប់ ។ មាត្រា ២០ នៃអនុក្រឹត្យដដែលក៏បានបញ្ញត្តិទៀតថា ៈ គណៈកម្មការសហគមន៍នេសាទត្រូវរាយការណ៍ និងត្រូវផ្តល់ព័ត៌មានជាបន្ទាន់នូវរាល់បទល្មើសជលផលក្នុងកន្លែងនេសាទសហគមន៍ដល់សមត្ថកិច្ចជលផល ដែលនៅជិតបំផុត ។

-សមត្ថកិច្ចពាក់ព័ន្ធផ្សេងៗៈ មាត្រា ៧៤ នៃច្បាប់ដដែលក៏បានតម្រូវឱ្យអាជ្ញាធរដែនដីគ្រប់ជាន់ថ្នាក់ កងកំលាំងប្រដាប់អាវុធ អាជ្ញាធរគយ និងរដ្ឋាករ អាជ្ញាធរព្រលានយន្តហោះ កំពង់ផែ និងអាជ្ញាធរពាក់ព័ន្ធផ្សេងទៀត ត្រូវបង្កភាពងាយស្រួលនិងផ្តល់កំលាំងសហការស្រាវជ្រាវ ត្រួតពិនិត្យ ទប់ស្កាត់ និងបង្ក្រាបបទល្មើសជលផល ឬ ថែរក្សាវត្ថុតាងបទល្មើសជលផលជា

បណ្តោះអាសន្ន ករណីមានការស្នើសុំពីមន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផលមានសមត្ថកិច្ច ។ ប៉ុន្តែច្បាប់បានហាមឃាត់ផងដែរ ការប្រមូលប្រាក់ពិន័យដោយផ្ទាល់ ឬ រឹអូសវត្ថុតាងបទល្មើសជលផលដោយផ្ទាល់ ។ ផ្ទុយទៅវិញ ករណីសមត្ថកិច្ចខាងលើជួយអន្តរាគមន៍ផ្តល់ការអនុញ្ញាតដោយផ្ទាល់ ឬ ប្រយោលដល់ការធ្វើអាជីវកម្មជលផល ឬ ធ្វើសកម្មគ្រប់បែបយ៉ាងផ្ទុយនឹងច្បាប់ស្តីពីជលផល ឬ ធ្វើការ គំរាមកំហែងដល់មន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផល ឬ រាំងស្ទះដល់ការបំពេញភារកិច្ច និងកិច្ចប្រតិបត្តិការរបស់មន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផល ត្រូវចាត់ទុកជាបទល្មើសនិងត្រូវផ្តន្ទាទោសដាក់ពន្ធនាគារពី ១ ឆ្នាំ ទៅ ៣ ឆ្នាំ និង/ឬ ពិន័យជាប្រាក់ពី ៥ លានរៀល ទៅ ៥០ លានរៀល (មាត្រា ១០២ ច្បាប់ស្តីពីជលផល)។ ដូចគ្នានេះដែរ មន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផលណាមួយ ដែលផ្តល់ការអនុញ្ញាតណាមួយផ្ទុយនឹងច្បាប់នេះ ឬ ចូលរួមទាំងស្រុង ឬ ដោយផ្នែក និងដោយផ្ទាល់ ឬ ដោយប្រយោល ក្នុងសកម្មភាពណាមួយដល់ការធ្វើអាជីវកម្មជលផលដែលផ្ទុយនឹងច្បាប់ស្តីពីជលផល ឬ អនុគ្រោះចំពោះបទល្មើសជលផលថ្នាក់ទី ១ ឬ ធ្វើជាម្ចាស់ទាំងស្រុងក្តី ជាភាគហ៊ុនក្តីនៃអាជីវកម្មឡូត៍នេសាទក្នុងកំឡុងពេលស្ថិតក្នុងក្របខ័ណ្ឌមន្ត្រីរាជការ ឬ មិនរាយការណ៍ ឬ មិនដាក់ពាក្យបណ្តឹងអំពីបទល្មើសជលផលដែលកើតមាននៅក្នុងដែនសមត្ថកិច្ចខ្លួន ឬ ធ្វេសប្រហែសដោយចេតនាក្នុងការបំពេញភារកិច្ច ឬ ផ្តល់ព័ត៌មានឬរបាយការណ៍ក្លែងបន្លំជាលាយលក្ខណ៍អក្សរដើម្បីឱ្យបទល្មើសជលផលថ្នាក់ទី ១ ដែលកើតមានគឺត្រូវមានទោសដូចគ្នានឹងសមត្ថកិច្ចផ្សេងៗ ដូចបានចែងក្នុងមាត្រា ១០២ ច្បាប់ស្តីពីជលផលដែរ ។

៣.២. ការអនុវត្តសាលក្រម ឬ សាលដីកា

មាត្រា ១០៥ ច្បាប់ស្តីពីជលផល និងសារាចរលេខ ០២ សរ-៦១៣-៨៨ ចុះថ្ងៃទី ០១ ខែ មេសា ឆ្នាំ ១៩៨៨ របស់ក្រសួងយុត្តិធម៌ អនុញ្ញាតឱ្យរដ្ឋបាលជលផលជាអ្នកអនុវត្តសាលក្រម ឬ សាដីកាស្ថាពរតុលាការ លើកលែងទោសពន្ធនាគារ ។

មាត្រា ១០៧ នៃច្បាប់ដដែល ផ្តល់សិទ្ធិឱ្យរដ្ឋបាលជលផលជាអ្នកអនុវត្តការរឹបអូសវត្ថុតាង ការលក់ឡាយឡុងដើម្បីប្រមូលថវិកាបង់ចូលថវិការដ្ឋ ឬ ការបំផ្លាញវត្ថុតាងចោល ។ម្យ៉ាងទៀតមាត្រា៨៧នៃច្បាប់ដដែលអនុញ្ញាតឱ្យមន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផលជាអ្នកថែរក្សាទុករាល់វត្ថុតាងដែលបានឃាត់ហូតទុកជាបណ្តោះអាសន្ន អំពីការប្រព្រឹត្តបទល្មើសជលផលរហូតដល់សំណុំរឿងត្រូវបានដោះស្រាយរួចជាស្ថាពរ (ពិន័យអន្តរការណ៍ ឬ តាមការជំនុំជំរះរបសលតុលាការ) ។ ដូចគ្នានេះដែរ មន្ត្រីរដ្ឋបាលជលផលអាចឃាត់ខ្លួនជាបណ្តោះអាសន្ននូវអ្នកបើកបរ អូស ឬ រុញដើម្បីប្រព្រឹត្តបទល្មើសជលផលដែលគ្មានម្ចាស់នៅជាមួយដើម្បីជាប្រយោជន៍នៃការស៊ើបអង្កេតរកជនល្មើស និងអ្នកសមគំនិត ឬ អាចលក់វត្ថុតាងណាដែលទុកយូរ មិនបានហើយឆាប់ពុកផុយបាត់បង់បរិមាណ ឬ ខូចគុណភាពដើម្បីយកប្រាក់មកតម្កល់ទុក ។

ឯកសារខ្មែរ

១-ច្បាប់ព្រហ្មទណ្ឌអន្តរកាល ឆ្នាំ ១៩៩២

២-ច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ១៩៩៣

៣-ច្បាប់វិសោធនកម្មមាត្រា ៣៦.៣៨.៩០ និងមាត្រា ៩១ ថ្មីនៃច្បាប់ស្តីពីនីតិវិធីព្រហ្មទណ្ឌ ឆ្នាំ ២០០២

៤-ព្រះរាជក្រឹត្យស្តីពីការបង្កើតសហគមន៍នេសាទ ឆ្នាំ ២០០៥

៥-អនុក្រឹត្យស្តីពីការគ្រប់គ្រងសហគមន៍នេសាទ ឆ្នាំ ២០០៥

៦-ច្បាប់ស្តីពីជលផល ឆ្នាំ ២០០៦